

Kansallinen metsästrategia 2025 -seuranta

Sisällys

Tiivistelmä	2
1 Johdanto.....	7
2 Katsaus toimintaympäristöön.....	8
3 Mittarit	11
4 Kansallisen metsästrategian strategiset hankkeet	16
Strateginen hanke A. Tulevaisuuden metsätieto ja sähköiset palvelut.....	16
Strateginen hanke B. Metsäalaa tukeva kaavoitus	17
Strateginen hanke C. Uudistuvan metsäalan tilastointi	17
Strateginen hanke D. Aktiivisen metsätalouden, puun markkinoille tulon ja metsänomistusrakenteen kehittäminen	19
Strateginen hanke E. Metsätalouden uusi kannustejärjestelmä ja resurssitehokas metsänhoito	19
Strateginen hanke F. Metsäalan tutkimusstrategia.....	20
Strateginen hanke G. Metsäalaa tukeva liikenneinfrastruktuuri	20
Strateginen hanke H. Uudet työelämän ja koulutuksen yhteistyön toimintamallit	21
Strateginen hanke I. Talousmetsien luonnonhoito	22
Strateginen hanke J. Muut kuin puuntuotannolliset ekosysteemipalvelut – turvaaminen ja markkinoiden kehittyminen	23
Strateginen hanke K. Suomalaisten metsien arvostus	24
5 Metsästrategian toteuttaminen muiden strategioiden ja ohjelmien sekä metsähallinnon kautta	25
5.1 Liiketoiminnan edistäminen.....	25
5.2 Energia- ja ilmastopoliittiset linjaukset.....	26
5.3 Metsäluonnon monimuotoisuutta turvaavat ohjelmat ja strategiat	27
5.4 Metsätalouden vesiensuojelua tukevat ohjelmat ja strategiat	30
5.5 Maaseutupoliittiset linjaukset.....	31
5.6 Alueelliset metsäohjelmat.....	32
5.7 EU:n ja kansainvälinen metsäpolitiikka	33
6 Hallinnon joustavuuden kehittäminen.....	35
7 Vuoden 2019 keskeiset toimenpiteet	36
LIITTEET	38
Kansallinen metsästrategia 2025 – Tavoitteet.....	38
Esimerkkejä alueellisten metsäohjelmien priorisoiduista toimenpiteistä (Metsäkeskus) ..	40

Kehitetään metsä-, energia- ja kemianteollisuuden rajapintojen, luontomatkailun, metsätalouteen liittyvien palveluiden ja muun metsiin perustuvan liiketoiminnan ja ekosysteemipalveluiden tilastointia.

Luonnonvarakeskuksen uudistuva metsäalan tilastointihanke päättyi alkuvuodesta 2018. Hankkeen aikana arvioitiin metsätilastotuotannon relevanssi. Kehitettiin metsänhoito- ja metsänparannustöiden, pientalojen polttopuun sekä metsien suojelun ja METSO-tilastointia. Metsien tarjoamien ekosysteemipalveluiden tilastoinnista laadittiin esiselvitys. Lisäksi kehitettiin kansallisen metsästrategian mittareiden tiedontuotantoa.

Strateginen hanke D. Aktiivisen metsätalouden, puun markkinoille tulon ja metsänomistusrakenteen kehittäminen

Hankkeen tavoitteena on kehittää selvityksiin perustuen metsätalouden verotusta ja lainsäädäntöä tukemaan aktiivista metsätalouden harjoittamista, puun markkinoille tuloa ja metsänomistusrakenteen muutosta. Lisäksi hankkeessa on tarkoituksena edistää metsätilakoon kasvattamista ja pirstoutumisen pysäyttämistä muun muassa kehittämällä yhteismetsälainsäädäntöä ja uusia metsänomistuksen muotoja sekä vähentämällä metsien kuolinpesäomistusta.

Suomen metsäkeskuksella oli 2018 käynnissä lukuisia alueellisia, EU-rahoitteisia hankkeita, joilla edistettiin metsätilan omistajavaihdoksia ja metsätilarakenteen parantumista. Vuoden 2018 aikana ei uusien verotuksen keinoin tai säädöksin vaikutettu esimerkiksi kuolinpesien jakamisnopeuteen.

Strateginen hanke E. Metsätalouden uusi kannustejärjestelmä ja resurssitehokas metsänhoito

Hankkeessa valmistellaan tulevaisuuden metsätalouden kannustejärjestelmä, jolla edistetään metsien aktiivista ja resurssitehokasta käyttöä ja markkinattomista hyödyistä saatavaa hyvinvointia.

Resurssitehokas metsähoito -työryhmä selvitti keinoja metsien kasvun lisäämiseksi. Osana työryhmän työtä valmistui Luonnonvarakeskuksen laatima laaja selvitys "Tiekartta kestävästä puuntuotannon tehostamiseksi". Tiekarttaa hyödynnettiin metsästrategian päivitystyössä sekä uusien hankkeiden suunnittelussa.

Maa- ja metsätalousministeriössä valmisteltiin virkatyönä metsätalouden uuden kannustejärjestelmän linjauksia osana EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistamistyötä.

Metsätien tekemisen ja suometsänhoitona tehtävän kunnostusojituksen työmäärät ovat pudonneet jyrkästi. Vesiensuojelun kannalta ja liikenteellisesti hankkeista on tullut liian pieniä. Tapio Oy:n toteuttama projekti testasi toimintamalleja todellisilla kunnostusojitus- ja metsätien tekemisen yhteishankkeilla. On nähtävissä, että uuteen kannustejärjestelmään tarvitaan uudenlainen ajattelutapa, jotta mielekkäitä yhteishankkeita toteutuu.

Maa- ja metsätalousministeriö tilasi Tapio Oy:ltä hankkeen koskien suometsien käyttöä ja ympäristövaikutuksia sekä jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen soveltamista suometsien käsittelytapojen monipuolistamiseksi. Hankkeen tuloksena on kuvattu toimintamalli jatkuvapeitteisyyttä edistävästä metsien käsittelystä sekä koulutuskonsepti ja opetusmateriaali tulosten jalkauttamiseksi. Koulutuskonseptia on kehitetty pilottikoulutuksissa vuoden 2018 aikana. Työtä jatketaan vuonna 2019.

Metsäpuiden siementuotannon kehittämisryhmä tunnisti siemenhuollon pahimmat pullonkaulat ja haki niihin ratkaisuja. Sen mukaan siemenhuollon kehittämiseen on tarpeellista luoda laajempi tutkimus- ja kehittämisshanke. Erityisesti kuusen siemenviljelysten kukinta- ja tuholaisongelmien ratkaisuun on panostettava aiempaa enemmän. Työryhmä totesi, että metsänjalostuksen eteneminen on turvattava jatkossakin yhteiskunnan resursseilla. Metsäammattilaisille ja metsänomistajille on viestittävä metsänjalostuksen hyödyistä ja merkityksestä. Maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella toteutettavan siemenviljelysten perustamisohjelman loppuunsaattaminen on varmistettava.

Strateginen hanke F. Metsäalan tutkimusstrategia

Laaditaan ja toteutetaan metsäalan tutkimusstrategia, jossa linjataan metsäalan perus- että soveltavan tutkimuksen painopisteet. Osana tutkimusstrategian jalkauttamista toteutetaan metsäalan teknologiaohjelma met-sissä tehtävien töiden tuottavuuden parantamiseksi ja metsätalouden palvelutuotannon kehittämiseksi.

Metsäalan tutkimusstrategiaa käytetään ministeriöiden rahoittaman tai tulosohtajan tutkimuksen suuntaamiseen, metsäalan ja biotalouden tutkimusrahoituksen suuntaamiseen niin kotimaassa kuin kansainvälisellä tasolla sekä tutkimuslaitosten omien strategioiden kehittämiseen. Se ohjaa tutkimusta tiedon käyttäjien ja sidosryhmien kannalta tärkeisiin aiheisiin.

MMM:n ja muiden ministeriöiden keinot Metsäalan tutkimusstrategian toimeenpanossa ovat tulosohtaus ja T&K-varojen suuntaaminen sekä viestintä. Hallinnonalojen yhteistyötä tulee tiivistää ohjauksessa. Strategiaa hyödynnetään myös EU- ja kansallisten tutkimushakemusten suuntaamisessa.

Strateginen hanke G. Metsäalaa tukeva liikenneinfrastruktuuri

Valmistellaan ja toteutetaan kehittämisohjelma, jonka avulla suunnataan julkisia investointeja erityisesti metsäalaa palveleviin tieverkkoihin, rataväyliin sekä terminaaleihin.

Hallitusohjelman mukaisesti yksityisteihin käytettävissä olevaa määrärahaa oli vuonna 2018 liikenne- ja viestintäministeriön momentilla jaettavaksi 10 miljoonaa euroa enemmän kuin alkuperäisissä julkisen talouden kehyksissä eli yhteensä 13 miljoonaa euroa. Uusi yksityistielaki hyväksyttiin eduskunnassa tulevaksi voimaan 2019 alusta alkaen.

Strateginen hanke H. Uudet työelämän ja koulutuksen yhteistyön toimintamallit

Hankkeessa kehitetään metsäalan toimijoiden ja koulutusorganisaatioiden yhteistoiminnan malleja. Nämä koskevat ammattien ja niihin johtavan koulutuksen sisältöä ja markkinointia sekä yritysten toiminnan kehittämistä ja siihen liittyvää osaamisen kehittämistä (esim. työpaikalla tapahtuva opiskelu, projektityöt, TKI-toiminta). Toteutetaan metsäalan koulutuksen määrällistä ja laadullista ennakointia sekä tarpeen mukaan osaamisen ja työvoiman saatavuuden laadullinen arviointi.

Toisen asteen koulutuksen reformi tuli voimaan 1.1.2018. Reformin keskeistä sisältöä on työpaikoilla tapahtuvan oppimisen lisääminen, tutkintonäyttöjen antaminen todellisissa työoloissa sekä lakisääteinen yhteistyövelvoite. TTS jatkoi metsäalan koulutuksen laatua, koulutuksessa saavutettuja oppimistuloksia ja niiden työelämävastavuutta mittaavaa laatumittaristotyötä. Sähköisen tulospalvelun kehittäminen ja käyttöön oton valmistelu korkeakoulutuksen osalta oli vuoden 2018 kehitystoiminto. Lokakuussa 2018 toteutettiin hankkeen tuloksia laajasti käsittelevä seminaari yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

TTS selvitti metsäalan henkilöstön metsäalan henkilöstön lisä-, täydennys- ja muuntokoulutustarpeista. Tuloseminaari pidetään 12.4.2019.

Metsäkoulutus ry toteutti vuonna 2018 strategiaansa ja edisti metsäbiotalouden koulutusta vastaamaan alan osaamistarpeita sekä kehitti yhteistyötä ja koulutuksen vetovoimaa. Se vaikutti Metsähallituksen ja oppilaitosten välisen opetusmetsiä koskevan sopimuksen uudistamiseen ja osallistui alan ammattitutkinon ja erikoisammattitutkintojen uudistamiseen. Metsäkoulutus ry:llä oli vuonna 2018 yksitoista metsäalan koulutuksen kehittämishanketta.

Strateginen hanke I. Talousmetsien luonnonhoito

Hankkeessa kehitetään talousmetsien luonnonhoitoa jokapäiväisessä toiminnassa ottamaan huomioon monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelut. Hankkeessa luodaan myös valmiuksia ja uusia kannusteita talousmetsien luonnonhoitomenetelmien nykyistä laajemmalle käyttönotolle. Osana hanketta laaditaan metsäkulttuuriohjelma.

Monimetsä-hankkeessa luotujen toimintamallien avulla on entistä parempi mahdollisuus selvittää maanomistajien tahtotila luonnonhoidolle sekä hyödyntää olemassa olevia paikkatietotyökaluja. Systemaattisen kehittämistyön tuloksena luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä on mahdollista hidastaa, kun toimet suunnataan kustannustehokkaimpiin toimenpiteisiin sekä monipuoliseen yhteensovittamiseen.

8.3.2019 julkaistun lajien uhanalaisuusarvioinnin tulokset viittaavat siihen, että metsien suojelun ja kestävän hoidon ja käytön mukaiset toimet vaikuttavat myönteisesti metsäluonnon monimuotoisuuteen. Metsätaloudessa kehitetyn ohjeistuksen ja toimintatapojen myötävaikutuksella noin 30 aiemmin uhanalaista metsälajia pystyttiin nyt arvioimaan joko silmälläpidettäväksi tai elinvoimaiseksi. Vuonna 2019 julkaistun luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin perustella todettiin, että monessa tapauksessa metsäluontotyyppien uhanalaisuus liittyy jo kauan sitten tapahtuneeseen taantumiseen, jonka on sittemmin tulkittu pysähtyneen ja joissakin tapauksissa jopa kääntyneen tilan paranemiseksi. Tämä kaikki viittaa siihen, että tehdyt toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia. Toimia täytyy kuitenkin vielä tehostaa.

Strateginen hanke J. Muut kuin puuntuotannolliset ekosysteemipalvelut – turvaaminen ja markkinoiden kehittyminen

Hankkeessa edistetään muiden kuin puuntuotannollisten ekosysteemipalveluiden turvaamista ja markkinoiden kehittymistä. Hankkeessa kootaan yhteen tietoa metsien eri käyttömuodoista ja niiden hyödyistä, merkityksistä ja arvoista sekä ristiinkytkennöistä. Lisäksi selvitetään mahdollisuudet ja hallinnolliset/lainsäädännölliset esteet luontoarvopankkien ja vapaaehtoisten sopimuksellisten toimintamallien käyttöönotolle monimuotoisuuden, vesiensuojelun, hiilinielujen, riistatalouden ja metsien virkistysarvojen turvaamisessa ja markkinoiden kehittämisessä.

Strategisen hankkeen kokonaisuus oli liian laaja keskittyessään sekä ekosysteemipalveluiden turvaamiseen että markkinoiden kehittämiseen. Hankkeen toteutus aloitettiin priorisoinnin vuoksi vasta strategiakauden loppuvaiheessa ja sen varsinainen toteutus painottui ekosysteemipalveluiden tuotteistamiseen (Tapio Oy:n toteuttama Ekosysteemipalveluiden tuotteistaminen -hanke). Liiketoiminnan kehittämisessä on paljon käyttämättä potentiaalia.

Vuonna 2018 käynnistyi Lahden ammattikorkeakoulun vetämä, kolmivuotinen Maiseman arvo – maaseudun ekosysteemipalveluiden pilottihanke (MAISA).

Strateginen hanke K. Suomalaisen metsien arvostus

Hankkeessa luodaan edellytyksiä metsien käytön ja metsäluonnon arvostuksen kasvulle. Erityisesti kiinnitetään huomiota lasten ja nuorten metsäsuhteen vahvistamiseen sekä metsien kestävän hoidon ja käytön hyödynnettävyyteen. Osana hanketta kehitetään myös metsien arvostuksen mittaamista ja mittareita.

Strategisen hankkeen toteutuksessa keskityttiin erityisesti kulttuurisen kestävyysnäkökulman ja metsäsuhteajattelun kehittämiseen. Hankkeessa I metsäkulttuuriryhmän tekemä työ on auttanut ymmärtämään metsäsuhteiden erilaisuutta ja kulttuurisen kestävyysnäkökulman merkitystä osana metsästrategiaa. Työ on ollut urauurtavaa ja herättänyt kiinnostusta myös muilla toimialoilla. Metsäkulttuurisen näkökulman ja metsäsuhteajattelun kautta voidaan saada uusia työkaluja viestintään ja vuorovaikutukseen. Tehdyllä työllä oli vaikutusta päivitettyyn metsästrategiaan, jossa näkökulmaa vahvistettiin.

Suomalaisten metsäsuhteiden tila -selvitys julkaistiin maaliskuussa 2018. Sen perusteella jokaisen suomalaisen metsäsuhte on moniarvoinen: siihen liittyvät tunnetilat, asenteet ja metsäsuhteen toteutustavat vaihtelevat esimerkiksi tarpeiden, roolien, elämänvaiheiden, ajan ja paikan mukaan. Metsäsuhteajatteluun pohjautuva Metsäsuhdemenetelmä auttaa metsään liittyviä toimijoita erilaisten arvojen ymmärtämisessä.

Toimintaympäristö sekä tulevat painopisteet ja toimenpiteet

Suomen metsäsektorin kilpailukyky ja menestys perustuvat osaamiseen, kasvaviin ja hoidettuihin metsävaroihin, infrastruktuuriin ja luotettavaan ja vakaaseen toimintaympäristöön. Pitkän aikavälin näkymät suosivat metsäalaa. Metsäala on kehittynyt muutamien viime vuosien aikana pääosin haluttuun suuntaan; jalostava teollisuus on kasvanut, uudistunut ja monipuolistunut ja samanaikaisesti erityisesti talousmetsien luonnonhoitoon on panostettu.

Vuonna 2019 päivitetyn metsästrategian toimeenpanossa tulisi keskittyä strategian uusien hankkeiden ja hankekokonaisuuksien käynnistämiseen sekä strategiasta ja sen toimista viestimiseen. Rahoitustarpeita kohdistuu etenkin tutkimus- ja kehittämistoimintaan, METSO-ohjelmaan ja monipuolisen infrastruktuurin ylläpitoon. Metsästrategian toimeenpanossa tulisi erityisesti keskittyä vuoden 2019 aikana seuraaviin strategisiin hankkeisiin:

- Resurssitehokas ja kestävä metsänhoito
- Talousmetsien luonnonhoito ja metsäluonnon monimuotoisuus
- Ilmastokestävä metsätalous
- Metsätieto ja alustatalous
- Osaaminen ja koulutus.

Keskeisimmät toimenpiteet vuonna 2019 liittyvät uuden kannustejärjestelmän valmisteluun, suometsien hoitoon liittyvän tiedon ja tiedontarpeiden kokonaisvaltaiseen tarkasteluun, metsänhoitosuosituksen ajantasaisamiseen, talousmetsien luonnonhoitoon sekä metsätiedon ja alustatalouden edistämiseen. Metsä- ja yksityistehin sekä työvoiman saatavuuteen ja koulutukseen tulisi panostaa selkeästi entistä voimakkaammin.

Kuva 1. Kansallinen metsästrategia 2025:n päivitetty strategiset hankkeet.

1 Johdanto

Kansallinen metsästrategia 2025 päivitettiin vuoden 2018 aikana. Metsäneuvoston päätöksellä 14.3.2018 KMS 2025:n päivityksessä keskityttiin strategisten hankkeiden uudistamiseen.

Strategian päivitystä ohjasi tarve huomioida metsien hoidon ja käytön kestävyys sekä taloudellisesta, ekologisesta, sosiaalisesta että kulttuurillisesta näkökulmasta. Kokonaiskestävyyden lisäksi strategiassa huomioitiin nyt aiempaa selkeämmin keinot ilmastokestävyyden ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseen.

Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli laajassa yhteistyössä alan toimijoiden kanssa esityksen päivitetyksi KMS 2025:ksi. Valmistelussa ovat olleet mukana TEM, YM, OKM, VM ja LVM sekä metsäalan toimijat ja sidosryhmät. Metsäneuvosto hyväksyi ehdotuksen metsästrategiaksi 19.12.2018 pidetyssä kokouksessa. Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen päivitetyistä metsästrategiasta 21.2.2019.

Vuoden 2018 aikana päivitetty metsästrategia perustuu 12.2.2015 valtioneuvoston antamaan periaatepäätöksen kansallisesta metsästrategiasta, joka valmisteltiin Valtioneuvoston metsäpoliittinen selonteko 2050:n ja eduskunnan siihen antaman kannanoton perusteella. Kansallinen metsästrategia 2025 priorisoi tavoitteet ja yksityiskohtaisemmat toimenpiteet metsäpoliittisessa selonteossa asetettujen strategisten päämäärien saavuttamiseksi.

Metsästrategian visio on **Metsien kestävä hoito ja käyttö on kasvavan hyvinvoinnin lähde.**

Visioon pohjautuen on metsäpoliittisessa selonteossa asetettu strategisiksi päämääriksi:

1. Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille.
2. Metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat.
3. Metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä ja monipuolisessa käytössä.

Metsästrategiassa on 28 tavoitetta, jotka on ryhmitelty seitsemäksi kokonaisuudeksi.

- 1.1 Metsäala kasvaa, alan yritykset uudistuvat sekä uusia ja kasvavia yrityksiä kehittyy.
- 1.2 Raaka-aineiden saatavuus mahdollistaa metsien käytön lisäämisen ja uudet investoinnit.
- 1.3 EU:n ja kansainvälinen metsäpolitiikka edistävät metsien ja puun kestävää käyttöä, hyväksyttävyyttä ja kilpailukykyä.
- 2.1 Metsäalan osaaminen on monipuolista ja vastaa muuttuvia tarpeita.
- 2.2 Hallinto on joustava, vaikuttava ja asiakaslähtöinen.
- 3.1 Metsätalous on aktiivista ja yritysmäistä.
- 3.2 Metsäluonnon monimuotoisuus sekä ekologinen ja sosiaalinen kestävyys vahvistuvat.

Maa- ja metsätalousministeriö koordinoi metsästrategian toimeenpanoa ja seurantaa. Toimeenpanoa edistävät myös metsäneuvosto, sen alainen työvaliokunta sekä strategisten hankkeiden ympärille kootut ohjausryhmät ja verkostot. Metsästrategian tavoitteiden toteutuminen edellyttää strategisten hankkeiden lisäksi muiden strategioiden ja ohjelmien toimeenpanoa sekä niiden tavoitteiden edistämistä osana normaalia virkamiestyötä.

Metsästrategiaa toimeenpanevat useat ministeriöt ja metsäalan toimijat. Metsäneuvosto tarkastelee vuosittain strategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä strategisten hankkeiden etenemistä.

Vuonna 2017 toteutetun arvioinnin perusteella KMS 2025 katsotaan edelleen tarpeelliseksi työkaluksi metsäpolitiikan ohjaukseen, toimenpiteiden priorisointiin ja metsäalan yhteiseen kehittämiseen. Toimintaympäristön muutokset ovat luoneet tarpeen strategian päivitykselle. Tässä raportoidaan Kansallinen metsästrategia 2025:n tuloksia vuodelta 2018.

2 Katsaus toimintaympäristöön

Luonnonvarakeskuksen työryhmä: Matleena Kniivilä, Jari Viitanen, Antti Mutanen ja Taneli Kolström

Pitkän aikavälin näkymät suosivat metsäalaa

Suomen metsäalan pitkän aikavälin toimintaympäristöön vaikuttavat globaalit megatrendit, kuten väestönkasvu, kaupungistuminen, ilmastomuutos, maailmantalouden painopisteiden muuttuminen, luonnonvarojen niukkeneminen, biodiversiteetin heikkeneminen, ympäristötietoisuuden lisääntyminen ja digitalisaatio. Nämä heijastuvat esimerkiksi harjoitettaviin kauppa-, ilmasto-, energia- ja maankäyttöpolitiikkoihin sekä yksilöiden kulutustottumuksiin ja tätä kautta eri tuotteiden kysyntään, tuotantoon ja tuotantomahdollisuuksiin. Megatrendit muuttavat metsien tuottamien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden kulutusta, metsätuotteiden kauppavirtojen suuntautumista, kansainvälistä kilpailuasetelmaa ja markkinavaihteluiden välittymisnopeutta alueiden välillä haastaen myös Suomen metsäalan uudistumaan.

Maailman väestön kasvu, elintason nousu, kaupungistuminen, digitalisaatio sekä pyrkimys lisätä uusiutuvasta raaka-aineesta valmistettujen tuotteiden käyttöä fossiilisten raaka-aineiden korvaajana lisäävät erityisesti pehmo- ja hygieniapaperien sekä pakkauskartonkien kysyntää. Uusien teknologioiden kehitystyö on tuottanut Suomessa jo ratkaisuja muun muassa muovien korvaamiseen sellupohjaisella pinnoitteella esimerkiksi kertakäyttöastioissa. Kehitystyö on ollut vilkasta myös puupohjaisten tekstiilikuitujen parissa, ja lupaavia, aiempaa ympäristöystävällisempiä menetelmiä on jo teollisessa pilotointivaiheessa.

Pyrkimys ilmastomuutoksen vaikutusten hillitsemiseen sekä terveelliseen asumiseen parantaa puun asemaa kaupunkirakentamisessa, jossa perinteisten sahatavaran ja vanerin rinnalle ovat vahvasti nousemassa modernit rakennepuutuotteet CLT ja LVL. Uusiin puupohjaisiin rakentamisen, pakkaamisen ja tekstiileollisuuden tuotteisiin, kuten myös puupohjaisiin biopoltoaineisiin, kohdistuu runsaasti odotuksia metsäalan arvonnäkökulman ja resurssitehokkuuden kohottamisen näkökulmista, vaikka niiden merkitys on perinteisiin tuotteisiin verrattuna yhä suhteellisen pieni.

Suomen metsäsektorin kilpailukyky ja menestys perustuvat osaamiseen, kasvaviin ja hoidettuihin metsävaroihin, infrastruktuuriin ja luotettavaan ja vakaaseen toimintaympäristöön. Pohjoisen pitkäkuituisen havusellun kysyntä metsäteollisuuden keskeisten loppu- ja välituotteiden perusraaka-aineena säilynee lähivuosina vahvana. Toisaalta teknologian nopea kehitys voi tuoda mukanaan myös yllätyksiä. Riskit voisivat realisoitua esimerkiksi silloin, jos samanlaisia kuituominaisuuksia voidaan tuottaa modernin geeniteknologian avulla etelän plantaasimetsätaloudessa.

Digitalisaatio on nopeasti muuttanut viestintää, tehostanut tuotantoa ja työn tuottavuutta sekä mahdollistanut globaalin verkkokaupan kasvun. Digitalisaation myötä helposti saatavilla oleva tiedon määrä on kasvanut liki rajattomasti ja sen laaja omaksuminen ja "big data" ovat edellytys bio- ja kiertotalouden kehittymiselle myös tulevaisuudessa. Puunkorjuussa ja puukaupassa hyödynnetään jo mittavasti digitalisaation mahdollisuuksia, ja kehitteillä on useita muita sähköisiin palveluihin liittyviä hankkeita. Koulutuksen tärkeä merkitys korostuu tulevaisuudessa, jotta digitalisaatiota voidaan entistä enemmän hyödyntää ja soveltaa metsä- ja luonnontuotantalalla.

Metsien käyttö monipuolistuu

Muutokset yhteiskunnan arvoissa ja asenteissa vaikuttavat metsiin kohdistuviin odotuksiin ja metsien käyttöön. Metsien kasvun lisäys mahdollistaa sekä hakkuiden että hiilinielujen määrän yhtäaikaisen lisäyksen. Uuden metsälain myötä metsänomistajat voivat entistä monipuolisemmin päättää hakkuista, suojelusta ja metsänuudistamistavoista. Tulevaisuudessa metsien käytön kestävyys ja eri käyttömuotojen yhteensovittaminen tulevat entisestään korostumaan. Puunkäyttöön perustuvien elinkeinojen merkityksen rinnalla korostuvat metsien tuottamat hyvinvointi- ja ympäristöpalvelut, kuten virkistyskäyttö ja luontomatkailu, hiilensidonta sekä biodiversiteetin ja puhtaan veden turvaaminen. Tämä luo haasteita metsäpolitiikalle ja metsäsektorin kehittämiselle talouden ja työllisyyden tavoitteiden yhdistämiseksi muihin metsien käyttöön liittyviin tavoitteisiin.

Metsien hyödyntämiseen liittyvien sektoreiden yhteistoiminta ja politiikkatavoitteiden yhteensovittaminen on välttämätöntä metsien ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväälle käytölle. Metsien monet palvelut

tarjoavat mahdollisuuksia uudelle metsiin perustuvalla liiketoiminnalla, mutta päätöksenteon taustalle tarvitaan runsaasti lisää tutkimustietoa metsien eri käyttömuotojen ja käsittelyvaihtoehtojen elinkeino-, ilmasto- ja ympäristövaikutuksista.

Metsien virkistyskäytön ja luontomatkailun kysyntä on kasvussa kaupungistumisen jatkuessa. Luonnosta haetaan terveyttä ja hyvinvointia, ja luomutuotteet sekä luontomatkailu kiinnostavat. Etenkin kiinalaisten matkailijoiden määrän nousu ennakoii luontomatkailun kysynnän kasvua tulevaisuudessa ja sen myötä lisämahdollisuuksia metsiin perustuvalla matkailuyrittäjyydelle. Suomella on matkailumaana useita etuja liittyen turvallisuuteen, puhtaaseen luontoon ja eri vuodenaikoihin.

Myös luonnontuoteala tarjoaa mahdollisuuksia yrittäjyyteen, mutta samalla tarvitaan uusia toimintamalleja. Nykyinen yritystoiminta on pienimuotoista ja markkinat voivat puuttua. Metsien luonnontuotteet ovat pääosin jokamiehenoikeuksin kerättäviä sieniä ja marjoja. Tuottoa metsistä voidaan saada myös jokamiehenoikeuden ulkopuolelle jäävistä tuotteista, kuten esimerkiksi pakurista, koivunmahlasta, lääkepihkasta, jne. Selvitysten mukaan metsänomistajilla on kiinnostusta antaa metsiään palveluntarjoajien käyttöön. Tuloa metsänomistaja voi saada myös metsien säätelypalveluiden tuottamisesta, kuten biodiversiteetin suojelusta METSO-ohjelman kautta, tai tulevaisuudessa metsien hiilensidontapalveluista.

Metsien monikäytön kasvaessa tarvitaan eri käyttömuotojen yhteensovittamista. Esimerkiksi metsien hakkuut vaikuttavat hiilensidontaan ja voivat vähentää metsien biodiversiteettiä, virkistyskäyttö- ja matkailuarvoa tai metsistä saatavien luonnontuotteiden määrää. Metsiin perustuvilla toimialoilla metsien käytön kestävyys on toiminnan edellytys ja samalla se tuo niille kilpailuetua. Esimerkkinä kilpailuetua tuovasta brändäyksestä on luomusertifiointi, jonka hyödyntämisen edellytyksiä tutkitaan esimerkiksi rakentamiseen käytettävien puutuotteiden markkinoinnissa.

Vuosi 2018 oli suhdannehuippu metsäalalla

Vuonna 2018 Suomen metsäsektorilla elettiin laaja-alaista suhdannehuippua. Suhdannehuipun taustalla oli maailmantalouden kasvu, joka lisäsi puutuote- sekä massa- ja paperiteollisuuden tuotteiden kysyntää. Myös poliittiset päätökset, kuten Kiinan kierrätyskuidun käytölle asettamat rajoitukset ja saastuttavien tehtaiden sulkemiset, vaikuttivat Suomen metsäteollisuuden viennin hyvään kehitykseen yhdessä toteutettujen investointien ja tuotantokapasiteetin lisäyksen kanssa.

Vaneria lukuun ottamatta kaikkien metsäteollisuuden päätuotteiden tuotantomäärät Suomessa kasvoivat edellisvuodesta. Havusahatavaran tuotantomäärä kasvoi 11,8 miljoonaan kuutiometriin, mikä oli prosentin edellisvuotta enemmän. Sellua tuotettiin ennätysmäärä, 8,2 miljoonaa tonnia. Myös kartongin tuotantomäärä, 3,8 miljoonaa tonnia, oli uusi ennätys. Paino- ja kirjoituspapereiden tuotanto kääntyi lievään nousuun. Yhteensä paperia valmistettiin 6,7 miljoonaa tonnia, mikä oli prosentin verran enemmän kuin vuonna 2017.

Tuotantomäärien kasvu näkyi myös teollisuuspuun kauppojen ja hakkuiden lisääntymisenä. Vuonna 2018 metsäteollisuus osti yksityismetsistä puuta 51,4 miljoonaa kuutiometriä, joka oli viidenneksen edellisvuotta enemmän. Ennakkotietojen mukaan teollisuuspuun hakkuut olivat yhteensä 67,2 miljoonaa kuutiometriä. Yksityismetsien hakkuumäärä oli 56,2 miljoonaa kuutiometriä ja yhtiöiden ja valtionmetsien 11,0 miljoonaa kuutiometriä. Vuonna 2018 korjatun energiapuun määrä oli ennakkotilastossa 3,0 miljoonaa kuutiometriä, josta kolmasosa oli karsittua rankaa ja kokopuuta. Arvion mukaan runkopuun (teollisuuspuu ja energiarunkopuu) kokonaishakkuumäärä kohosi uuteen ennätykseen, runsaaseen 77 miljoonaan kuutiometriin, eli lähelle Kansallinen metsästrategia 2025:n 80 miljoonan kuutiometrin tavoitetta. Puun hyvän kysynnän siivittämistä teollisuuspuun kantohinnat nousivat reaalisesti keskimäärin kuusi prosenttia edellisvuodesta, ja arvion mukaan yksityismetsätalouden liike-tulos kohosi 157 euroon hehtaarilta.

Metsäteollisuuden ja metsätalouden työllisyys on ollut pitkällä aikavälillä laskussa, kun työvoiman tarvetta on vähentänyt automaatio ja puunkorjuun koneellistuminen. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan vuonna 2018 metsäteollisuus ja metsätalous työllistivät yhteensä 62 400 henkilöä. Tämä oli 6 prosenttia edellisvuotta enemmän. Työllisyys kasvoi erityisesti massan, paperin ja kartongin valmistuksessa. Puutuoteteollisuudessa työllisyys säilyi edellisvuoden tasolla. Metsätaloudessa työpanoksen arviointi on metsäteollisuutta vaikeampaa, koska töille on ominaista suuri kausivaihtelu, ja vuoden aikana on paljon lyhytaikaisia työjaksoja. Lisäksi

metsätaloudessa työskentelee etenkin manuaalisissa metsätoissa ulkomaista työvoimaa, josta ei ole saatavissa luotettavaa tilastotietoa. Ennakkoarvion mukaan metsätalous työllisti 20 900 henkilöä vuonna 2018.

Epävarmuus kasvaa maailmantaloudessa

Maailmantalouden kasvun ennakkoidaan hidastuvan vuonna 2019 edellisestä vuodesta. Epävarmuutta metsäteollisuustuotteiden vientimarkkinoilla pitävät yllä muun muassa brexit sekä Kiinan ja Italian velkaantumisongelmat. Myös Yhdysvaltojen ja Kiinan välisen kauppasodan mahdollinen kärjistyminen pitää yllä epävarmuutta kansainvälisessä kaupassa. Globalisaation vastareaktioina protektionistinen kauppapolitiikka on muutenkin voimistunut useissa kehittyneissä maissa viime vuosina. Viennistä riippuvaisen Suomen metsäsektorin kannalta protektionismin kasvulla, maiden irtautumisella kansainvälisistä kauppasopimuksista ja mahdollisilla kauppasodilla olisi merkittäviä suoria ja epäsuoria vaikutuksia koko Suomen kansantalouteen. Protektionismin ja kauppasotien uhkan vastapainona Euroopan parlamentti hyväksyi joulukuussa 2018 EU:n ja Japanin välisen vapaakauppasopimuksen, jonka myötä lukuisten tuotteiden tullit poistuvat asteittain. Tämän arvioidaan tukevan etenkin puutuoteteollisuuden tuotteiden vientiä Japaniin.

Globaalin talouskasvun hidastumisesta huolimatta metsäsektorin ei ennakkoida ajautuvan voimakkaaseen suhdannekäänteeseen. Vuonna 2019 metsäteollisuustuotteiden tuotanto- ja vientimäärien kasvu kuitenkin hidastuu useimpien tuotteiden osalta, ja vientihintojen kehitys tasaantuu. Massateollisuudessa merkittävimmät tiedossa olevat kapasiteetin lisäykset ovat jo toteutuneet, mikä rajoittaa tuotannon ja viennin merkittävää kasvua.

Metsien hiilensidonta ja Euroopan unionin ilmastopolitiikka

EU:n jäsenvaltiot ja parlamentti vahvistivat vuoden 2018 alussa niin sanotun LULUCF-asetuksen, jolla maankäyttösektori sisällytettiin osaksi EU:n ilmasto- ja energiatavoitteita. Asetus tunnustaa metsien merkityksen hiilensidonnassa ja Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa, minkä vuoksi metsien hiilinieluja tulee pyrkiä säilyttämään ja kasvattamaan. LULUCF-asetuksen laskentasääntöjen mukaan metsien osalta kaudella 2021–2030 toteutuneita kasvihuonekaasujen poistumia ja päästöjä verrataan niin sanottuun metsien vertailutasoon. Jäsenvaltioiden tuli esittää komissiolle vertailutasoehdotuksensa vuoden 2018 loppuun mennessä, ja komissio suorittaa niille teknisen arvioinnin vuonna 2019. Suomen esitys puutuotteet sisältävästä metsien vertailutasosta on -34,77 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia vuodessa ensimmäiselle laskentakaudelle 2021–2025. Vertailutaso ja sen laskentaperiaatteet herättivät kiivasta keskustelua erityisesti metsäntutkijoiden keskuudessa.

LULUCF-asetuksen laskentasäännöt rajoittavat metsien hiilinielun hyödyntämistä muissa maankäyttöluokissa. Toisaalta hoidetun metsämaan maankäyttöluokkaan liittyy joustomahdollisuuksia, joita jäsenvaltiot voivat hyödyntää, mikäli metsistä olisi muodostumassa metsien vertailutason käyttämisen vuoksi laskennallinen päästölähte. Lisäksi Suomelle on myönnetty erityisen metsäisenä maana 10 miljoonan hiilidioksidiekvivalenttitonnin erillisjousto.

LULUCF-sektorilla mahdollisesti syntyviä hiilinieluja voidaan hyödyntää taakanjakosektorilla vain rajallinen määrä. Suomelle lisähaasteita tuovat LULUCF-sektorilla metsäkato eli metsien pinta-alan väheneminen peltonraivauksen ja rakentamisen seurauksena, metsityksen rajalliset mahdollisuudet kompensoida metsäkatoa sekä metsäteollisuuden nykyinen tuotantorakenne, jossa korostuu lyhyen kiertoajan tuotteiden, etenkin sellun, tuotanto. Vaikka metsät säilyisivät jatkossa sekä merkittävänä biologisena hiilinieluna että myös laskennallisena nieluna, LULUCF-sektorille asetettujen velvoitteiden sekä päästövähennystavoitteiden saavuttaminen vaatii Suomelta jatkossa merkittäviä ponnisteluja.

Suomen metsäalalle on tulevaisuudessa entistäkin tärkeämpää pystyä osoittamaan, että maamme metsiä käytetään kestäväällä tavalla. EU-tasolla metsien käytön kestävyysproblematiikka on konkretisoitunut muun muassa RED II -direktiiviin ja LULUCF-asetuksen laadinnan yhteydessä, ja kestävyyskysymykset nousevat jälleen esille, kun EU:n niin sanotun kestävän rahoituksen asetuksen säädäntötyö etenee.

3 Mittarit

1 Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille			
1.1 Metsäala kasvaa, alan yritykset uudistuvat sekä uusia ja kasvavia yrityksiä kehittyy • Poliittiset päätökset ja uusi lainsäädäntö parantavat metsäalan yritysten uudistumisen ja kasvun edellytyksiä. • Jalostusarvo kasvaa ja resursseja hyödynnetään tehokkaasti. • Kotimaisen puupohjaisen energian tuotanto lisääntyy. • Metsiin perustuva monipuolinen palveluliiketoiminta sekä luonnontuoteala kasvavat.			
Mittari (tavoitetaso v. 2025 ja lähtötilanne v. 2013)	Toteuma 2017/2018 (viimeisin tieto)	Toteutuminen	Kommentti
Metsäalan arvonlisäyksen kehitys toimialoittain käypinä hintoina (Kasvaa) • Metsätalous (3,3 mrd. €) • Puutuoteteollisuus (1,2 mrd. €) • Massa- ja paperiteollisuus (2,8 mrd. €) • Biotolouteen laskettava kemianteollisuus (0,6 mrd. €) • Luontomatkailu ja virkistys (1,3 mrd. €)	Vuonna 2017: • Metsätalous (3,8 mrd. €) • Puutuoteteollisuus (1,3 mrd. €) • Massa- ja paperiteollisuus (3,3 mrd. €) • Biotolouteen laskettava kemianteollisuus (0,7 mrd. €) • Luontomatkailu ja virkistys (1,5 mrd. €)		Toimialojen luokittelua muutettu vastaamaan Luonnonvarakeskuksen tilastointia
Metsäalan tuotoksen kehitys toimialoittain käypinä hintoina (Kasvaa) • Metsätalous (4,7 mrd. €) • Puutuoteteollisuus (5,7 mrd. €) • Massa- ja paperiteollisuus (13,3 mrd. €) • Biotolouteen laskettava kemianteollisuus (2,6 mrd. €) • Luontomatkailu ja virkistys (3,0 mrd. €)	Vuonna 2017e: • Metsätalous (5,2 mrd. €) • Puutuoteteollisuus (6,4 mrd. €) • Massa- ja paperiteollisuus (14,4 mrd. €) • Biotolouteen laskettava kemianteollisuus (2,5 mrd. €) • Luontomatkailu ja virkistys (3,5 mrd. €)		Toimialojen luokittelua muutettu vastaamaan Luonnonvarakeskuksen tilastointia
Käytetty puuraaka-ainepanos /puuta käyttävän teollisuuden arvonlisäys (Pienenee) (Puun kokonaiskäyttö 45 milj. tonnia / metsäteollisuuden arvonlisäys 3 863 milj. € (Luke) + energiateollisuus x € ja kemianteollisuus 434 milj. €)			Tietoa ei saatavissa
Puupohjaisen energian osuus kokonaiskulutuksesta (Energia ja ilmastotavoitteiden mukainen) (25 %)	• 27 % (2017)		
Kiinteiden puupolttoaineiden energia-käyttö, josta metsähake (energia- ja ilmastostrategian skenaarioiden mukainen metsähakkeen käytön taso v. 2030 noin 15 milj. m³/v). • Kiinteiden puupolttoaineiden (sis. metsähakkeen) käyttö kansallisen energia- ja ilmastostrategian mukaisesti	• Kiinteät puupolttoaineet 26,9 milj. m³ (2017e) • josta metsähakkeen käyttö lämpö- ja voimalaitoksissa 7,1 milj. m³ ja kokonaiskäyttö 7,8 milj. m³ (15,6 TWh) (2017e)		Lämpö- ja voimalaitosten kiinteiden puupolttoaineiden käyttö oli 19,9 milj. m³ eli 38,2 TWh, mikä oli enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Etenkin kuoren ja sahanpurun käyttö kasvoi (2017e). Haasteena fossiilisten polttoaineiden ja sähkön alhainen hinta.

1.2 Raaka-aineiden saatavuus mahdollistaa metsien käytön lisäämisen ja uudet investoinnit - Metsävarat ovat runsaat, terveet, hyväkasvuiset ja vastaavat biotalouden lisääntyvien tarpeisiin. - Puu- ja metsäpalveluiden markkinat ovat tasapainoiset ja kilpailulliset. - Kuljetus- ja tietoliikenneväylien palvelukyky, tehokkuus ja toimivuus paranevat.			
Mittari (tavoitetaso v. 2025 ja lähtötilanne v. 2013)	Toteuma 2017/2018 (viimeisin tieto)	Toteutuminen	Kommentti
Puuston vuotuinen kasvu talousmetissä (100–110 milj. m ³) Runkopuu (99 milj. m³)	100 milj. m³, Lähde: Luke/VMI11 (2009–2013)		Puuston vuotuinen kasvu kokonaisuudessaan 107 milj. m ³
Vuotuiset puun korjuumäärät (runkopuu 80 milj. m ³ , oksat, kannot ja juurakot 8 milj. m ³) - Runkopuun hakkuukertymä (65 milj. m³) - Oksat, kannot ja juurakot (4 milj. m³)	72,4 milj. m³ (2017), 77 milj. m³ (2018e), 2,8 milj. m³ (2017)		
Julkinen rahoitus infrastruktuuriin (Väyläverkosto on käyttötarkoituksen mukaisessa kunnossa) - Alemman asteinen tieverkko (yksityis- ja paikallistiet) - Puukuljetuksia tukeva rautatieverkko	Korjausvelkaohjelma 600 milj. €, 2016–2018		Korjausvelkaohjelman jatko epävarmaa
Investoinnit puuraaka-aineen käyttöön käypinä hintoina (Investoinnit ylittävät poistot) - Metsätalous (440 milj. €) - Puutuoteteollisuus (119 milj. €) - Massa- ja paperiteollisuus (573 milj. €) - Biotalous laskettava kemianteollisuus (138 milj. €) - Luontomatkailu ja virkistys (168 milj. €)	Vuonna 2017e - Metsätalous (433 milj. €) - Puutuoteteollisuus (191 milj. €) - Massa- ja paperiteollisuus (722 milj. €) - Biotalous laskettava kemianteollisuus (186 milj. €) - Luontomatkailu ja virkistys (242 milj. €)		Investointien taso nousussa metsätaloutta lukuun ottamatta
2. Metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat			
2.1 Metsäalan osaaminen on monipuolista ja vastaa muuttuvia tarpeita - Julkisin varoin rahoitettava T&K-toiminta ja rakenteet tukevat erityisesti metsiin liittyvän biotalouden liiketoiminnan kehittämistä, tuotteiden ja palveluiden kaupallistamista, kokeiluhankkeita sekä markkinoiden ja muiden toimintaympäristön muutosten ennakoimista. - Koulutuksen ja työelämän yhteistyö vahvistuu. - Eri koulutusasteilta valmistuneiden määrä ja osaaminen vastaa metsäalan rekrytointitarvetta ja osaamisvaatimuksia. - Metsäalan tutkimusstrategia ohjaa tutkimustoimintaa biotalouden tarpeiden mukaisesti. - Henkilöstön osaaminen on ajanmukaista ja sen työhyvinvointi paranee.			
Mittari (tavoitetaso v. 2025 ja lähtötilanne v. 2013)	Toteuma 2018 (viimeisin tieto)	Toteutuminen	Kommentti
Julkisen T&K-rahoituksen määrä ja laadullinen arviointi (Säilyy vähintään nykytasolla, Vastaa tarvetta) Metsäsektorin julkisen T&K-rahoituksen suuruus arviolta noin 140 miljoonaa euroa	Tieto puuttuu kokonaisuudesta AMK, yliopistot ja sektoritutkimus metsätieteeseen 46,65 milj. € (ei sis. metsäsektoria palvelevaa muiden tieteenalojen tutkimusta) 2017 (Vipunen.fi)		Hallitusohjelman mukaiset säästöt ovat leikanneet yliopistojen ja tutkimuslaitosten rahoitusta.

3. Metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä sekä monipuolisessa käytössä			
3.1 Metsätalous on aktiivista ja yritysmäistä - Aktiivinen ja yritysmäinen metsätalous lisääntyvät, tilakoko kasvaa ja metsänomistusrakenne tukee metsien aktiivista käyttöä. - Metsätalouden kannustejärjestelmä on metsänomistajien kannalta vaikuttava ja aktivoiva. - Metsänomistajien ansaintamahdollisuudet lisääntyvät ekosysteemipalveluita kaupallistamalla.			
Mittari (tavoitetaso v. 2025 ja lähtötilanne v. 2013)	Toteuma 2017/2018 (viimeisin tieto)	Toteutuminen	Kommentti
Yli 50 ha:n yksityisten metsätilojen ja yhteismetsien pinta-alaosuus (yhteensä 70 %) 56 % yksityisomistus, 2,2 % yhteismetsät	ei uutta tietoa		Seurataan jatkossa 3-5 vuoden välein.
Sukupolvenvaihdoksille on luotu kannustejärjestelmä. Sukupolvenvaihdosikä (kun järjestelmä olemassa).	Metsälahjavähennys tuloverolakiin 1.1.2017.		
Pinta-ala, johon metsänkäyttöilmoitukset kohdistuvat	653 000 ha (2016) 692 792 ha (2017) 809 702 ha (2018)		
Yksityismetsien puuntuotannon sijointutuotto (Kasvaa) 4,3 % (ei huomioi kantohintojen muutosta) 4,7 % (huomioi kantohintojen muutokset)	4,3 % (ei huomioi kantohintojen muutosta) (2017) 6,4 % (huomioi kantohintojen muutokset) (2017)		
VMI:n mukainen taimikonhoitotarve on tulevalle 5 vuotiskaudelle 1,9 miljoonaa hehtaaria eli 375 000 ha/v.	Taimikon varhaisoidon ja nuoren metsän hoitoa toteutettiin yhteensä 189 000 ha (2017)		VMI:n mukaan taimikonhoitorästit ovat 795 000 ha. Rästeistä noin 400 000 ha on nuorissa kasvatusmetissä. Tavoitteista ollaan jäljessä, mutta suunta on myönteinen.
3.2 Metsäluonnon monimuotoisuus sekä ekologinen ja sosiaalinen kestävyys vahvistuvat - Metsäluonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pysähtyy vuoteen 2020 mennessä ja luonnon monimuotoisuudelle suotuisa tila on varmistettu vuoteen 2050 mennessä. - Metsätalouden aiheuttamat vesistöhaitat on minimoitu käyttämällä parhaita käytettävissä olevia menetelmiä. - Metsien monipuolistuva hoito ja käyttö tukee ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista. - Metsien virkistyskäyttö ja terveysvaikutukset kasvavat ja metsät ovat kaikkien saavutettavissa. - Metsien käytön ja metsäympäristön arvostus vahvistuu.			
Mittari (tavoitetaso v. 2025 ja lähtötilanne v. 2013)	Toteuma 2017/2018 (viimeisin tieto)	Toteutuminen	Kommentti
Uhanalaisten metsälajien aidot luokkamuutokset (Myönteistä kehitystä on kaksi kertaa useammalla lajilla kuin kielteistä kehitystä) - Myönteinen kehitys 81 lajilla - Kielteinen kehitys 108 lajilla	- Myönteinen kehitys 109 lajilla - Kielteinen kehitys 140 lajilla		

Kuolleen puuston keskitilavuus metsämaalla (E-S 5 m ³ /ha, P-S 10-11 m ³ /ha) • Etelä-Suomi (3,8 m ³ /ha) • Pohjois-Suomi (8,0 m ³ /ha)	VMI12 (2014-2017): • Etelä-Suomi (4,4 m ³ /ha) • Pohjois-Suomi (7,2 m ³ /ha)		Kuolleen puun määrä on laskenut Pohjois-Suomessa myös suojelualueilla.
METSON toteutus (ha) (YM: 96 000 ha MMM: 82 000 ha) • 57 427 ha, josta YM 28 798 ha ja MMM 28 629 ha	• MMM (kumulatiivinen 2008–2018): ympäristötuki ja luonnonhoito 45 285 ha • YM (2008–2018): 68 835 ha Lähde: Suomen metsäkeskus ja YM 2019)		Rahoituksen ja henkilöstöresurssien pieneneminen vaikeuttaa ohjelman toteutusta. Kohteita on tarjolla enemmän kuin niiden rahoittamiseen on mahdollisuuksia. Ero YM:n ja MMM:n toteutuksessa: LSL:n osalta ollaan matkalla tavoitteeseen, MMM:n osalta tavoitteen saavuttaminen haasteellista.
Kiintoainekuormitus kunnostusojituksessa (Pienenee) • 57 000 tn/vuosi	• 43 753 tonnia (2017) Lähde: Luke		Kunnostusojitusmäärä on laskenut.
Metsien puuston ja maaperän vuotuisen hiilinielu ja puutuotteiden varanto (Hiilinielu v. 2025 10–17 milj. t CO ₂ ekv) • Hiilinielu 29 milj. t CO ₂ ekv	• Metsämaa -27,0 milj. t. CO ₂ ekv • Puutuotteet -4,0 milj. t. CO ₂ ekv Lähde: Tilastokeskus (2017)		Huom. laskentamenetelmä on muuttunut. Luvut ovat ns. ilmastositomuksen raportoinnin mukaisia.
Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden kävijämäärät sekä valtion maille kohdistuva eräpäivien lukumäärä ja asiakastytyväisyys (Kasvaa, säilyy) • Metsähallituksen luontopalvelujen hoidossa olevilla alueilla 5,4 milj. käyntiä, josta kansallispuistot ja retkeilyalueet 2,6 milj. käyntiä. • Retkeilijöiden asiakastytyväisyys 4,3 (asteikolla 1–5). (Metsähallitus) • 400 000 – 500 000 päivää noin 150 000 eräluvan perusteella	• 6,86 milj. käyntiä (2018) • 3,4 milj. käyntiä (2018) • Lupametsästäjien asiakastytyväisyys 3,8 (2018) Lupakalastajien asiakastytyväisyys 3,8 (2018) Luontokeskusten ja maastopalveluiden asiakastytyväisyys 4,40 • Metsästys- ja kalastusasiakkaiden eräpäivät 4665657, joista 153032 metsästys- tai kalastusluvalla (2018)		
Lähiulkoilukertojen määrä (LVVI) (Kasvaa) • 156 kertaa/vuosi	ei uutta tietoa, valmistuu seuraavan kerran 2020		
Metsällisiin tapahtumiin osallistuneet lapset ja nuoret (Kasvaa) • Lapset ja nuoret: 308 843 • Opettajat: 13 378	• Lapset ja nuoret: noin 300 000 • Opettajat ja varhaiskasvattajat: 8 500 (2018)		Lähes puolet (esikoulu–9. lk) tavoitetaan vuosittain. V. 2018 ei Metsämessuilla tavoitettu aiempien vuosien tapaan noin 9 000 lasta ja nuorta, mikä yhdessä Bioai-karekan (2017) kanssa selittää notkahduksen.

4 Kansallisen metsästrategian strategiset hankkeet

Kansallisen metsästrategian strategiset hankkeet on koottu hankesalkuksi. Siihen on valittu hankkeita, jotka toteutetaan metsästrategian tavoitteiden saavuttamiseksi ja joita ei toteuteta muiden strategioiden ja ohjelmien toimesta. Vuosittain tarkastellaan, onko tarpeen perustaa uusia hankkeita.

Seuraavassa raportoidaan, mitä näissä hankkeissa on tehty vuoden 2018 aikana ja onko hankkeille asetetut tavoitteet saavutettu ja mikä on ollut niiden vaikuttavuus.

Strateginen hanke A. Tulevaisuuden metsätieto ja sähköiset palvelut

Hankkeessa kehitetään seuraavan sukupolven metsätietojärjestelmä sekä prosessi tietovarannon ajan tasalla pitämiseen. Metsään.fi-palvelusta kehitetään avoin tiedonvälitys- ja asiointiportaali, joka tukee metsätaloustyrittäjyyttä, kustannustehokasta toimintaa ja metsäpalvelumarkkinoiden kasvua sekä metsätiedon ajan tasalla pitämistä. Palvelusta muodostetaan eurooppalainen edelläkävijä metsien käytön hallintaan ja siihen, miten paikkatietoa voidaan hyödyntää monimuotoisuuden, kulttuuriperinnön sekä ekosysteemipalveluiden turvaamisessa.

Hanke on osa hallitusohjelman Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä -kärkihankkeen toteutusta. Kärkihanke päättyy vuoden 2019 alkupuolella. Hankkeen lopputulosseminaari pidettiin 22.1.2019.

Vuonna 2018 Metsätieto ja sähköiset palvelut hankkeen toteuttamiseen oli käytettävissä 4 milj. euroa. Kärkihankkeen rahoituksesta ohjattiin Suomen metsäkeskukselle ja Luonnonvarakeskukselle näiden organisaatioiden toiminnan ja tietojärjestelmien kehittämiseen, osa rahoituksesta jaettiin hankehaun pohjalta tulevaisuuden metsätiedon tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Vuonna 2018 rahoitusta saivat aikaisemmin alkaneiden hankkeiden lisäksi myös kolme uutta hanketta: Taimikkotiedon tuottamisen automatisointi koneoppimisen avulla, Metsätöiden toteutustiedon palautus Metsäkeskukselle ja Digitaaliset metsänhoidon suositukset hankkeet.

Hankkeeseen kuului kolme eri osa-aluetta: metsätiedon laadun parantaminen, liikkuvuuden edistäminen sekä sähköisten palvelujen edistäminen. Tärkeä vaikuttaja kehittämisessä oli metsätietolain muutos HE 26/2018, joka mahdollisti metsätiedon avaamisen. Metsätietolain muutos tuli voimaan 1.3.2018 ja sen jälkeen avointa tietoa on ladattu 1,7 miljoonaa kertaa, yhteensä 3 500 gigabittia. Toimijoiden välistä tiedonsiirtoa tukemaan on virallistettu useita metsätietostandardeja mm. omavalvontaan liittyen.

Hankkeen tuloksena Metsään.fi-palvelu on kehittynyt tiedonvälitys- ja asiointiportaaliksi. Metsään.fi-palveluun on tuotu metsävaratietojen lisäksi paljon luontotietoa mm. tietoa liito-oravista, muinaisjäännöksistä, luonnon-suojelualueista ja pohjavesialueista. Lisäksi Metsään.fi-palvelun kautta on nähtävissä yleiskaavat. Metsään.fi-palvelussa on mahdollista tehdä metsänkäyttöilmoitus ja taimikonvarhaishoitoon ja nuoren metsän hoitoon liittyviä kemera-hakemuksia ja -toteutusilmoituksia sekä välittää työkohteita Kuutioon.

Valtakunnan metsien inventointi (VMI) -tiedon hyödyntämiseen on kehitetty verkkopalvelua, jossa asiakkaat voivat itse laskettaa metsävaratilastoja haluamalleen alueelle. Kaavoittajille on tuotettu tietoa kaavojen metsätaloustaloudellaisista vaikutuksista. Metsätiedon hyödyntämisen tehostamiseksi pilotoitiin metsätiedon palvelualustaa, joka välittää ja jalostaa dataa sovelluksille. Yksityistietiedon kehittämisen yhteydessä päädyttiin myös palvelualusta -tyyppiseen ratkaisuun tiedonsaannin edistämiseksi. Palvelualustaratkaisut edellyttävät jatkokehitystä.

Metsävaratiedon laadun parantamismahdollisuuksia on selvitetty laajalla tutkimustyöllä. Selvitysten keskiössä ovat olleet mallinnus ja eri kaukokartoitusmenetelmien tuottaman tiedon laatu sekä hyödynnettävyys. Satelliittikuvien muutostulkinta on osoittautunut toimivaksi menetelmäksi hakkuukohteiden havaitsemisessa. Menetelmä onkin otettu osaksi Suomen metsäkeskuksen suorittamaa metsälakien valvontaa. Hankkeen aikana on selvitetty myös erilaisten laserkeilausaineistojen soveltuvuutta metsävaratietojen tuotantoon. Tulokset ovat tuottaneet tietoa kansallisen laserkeilausohjelman valmisteluun.

Hanke on luonut pohjaa metsäkonetiedon hyödyntämiselle, esimerkiksi metsävaratiedon ajantasaistamisessa. Tulevaisuuden visioissa metsäkoneet voidaan nähdä tiedonkeruuyksiköinä. Hankkeen tulokset ovat osoittaneet, että hakkuukoneet voivat kerätä tietoa esimerkiksi kantavuudesta ja korjuujäljestä, sekä tuottaa tietoa

puustotulkinnan apuaineistoksi. Hankkeessa on myös tuotettu toimijoiden toivomia korjuukelpoisuuskarttoja operatiiviseen käyttöön.

Strateginen hanke B. Metsäalaa tukeva kaavoitus

Selkeytetään metsälain ja maankäyttö- ja rakennuslain rajapinnat niin, että päällekkäinen ohjaus poistuu. Selkeytetään maisematyölupamenettelyjä ja kaavamääräyksiä. Lisäksi organisoidaan kaavojen saatavuus paikkatietona.

Asiantuntemuksen ja yhteistyön lisääminen

Yhteistyö ja vuorovaikutus hallinnonalojen välillä on lisääntynyt. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ovat lisänneet yhteistyötä metsäalueiden kaavoituskysymyksissä sekä maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisessa. Suomen metsäkeskus on vahvistanut asemaansa alueellisessa metsiä koskevassa päätöksenteossa lisäämällä omaa kaavoitusasioiden asiantuntemustaan ja tekemällä aikaisempaa aktiivisemmin yhteistyötä kuntien ja maakuntaliittojen kanssa kaavoitusasioissa. Suomen metsäkeskuksella on menossa kaavoitukseen liittyviä hankkeita.

Selkeytetään maisematyölupamenettelyjä ja kaavamääräyksiä

Maa- ja metsätalousministeriö myönsi vuonna 2018 rahoitusta Metsät ja kaavoitus hankkeelle. Hanketta toteutetaan vuosina 2018-2020. Hankkeen tavoitteen on selkeyttää maisematyölupakäytäntöjä ennen 1.5.2017 voimassaolevien hyväksytyjen yleiskaavojen maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla. Lisäksi hankkeessa kehitetään ja pilotoidaan uusia tapoja, joilla voidaan edistää maisema-arvojen turvaamista ja maisemanhoitoa muutoin kuin kaavoituksella. Vuoden 2018 väliraportti: [https://tapio.fi/wp-content/uploads/2019/01/Väliraportti_Metsät-ja-kaavoitus- 21 12 2018.pdf](https://tapio.fi/wp-content/uploads/2019/01/Väliraportti_Metsät-ja-kaavoitus-21_12_2018.pdf)

Yleiskaavojen saatavuus paikkatietona

Suomen ympäristökeskuksen Liiteri-palvelu tarjoaa valtakunnallisen yleiskaavayhdistelmän rasterimuodossa sekä yleiskaavojen rajaukset vektorimuodossa. Viimeksi mainittuun on sidottu ko. yleiskaavojen merkinnät ja määräykset. Aineistoa päivitetään neljä kertaa vuodessa. Yleiskaava-aineistot on otettu käyttöön Suomen metsäkeskuksen tietojärjestelmissä sekä tarjotaan metsänomistajien ja toimijoiden käyttöön Metsään.fi-palvelun kautta.

Pitkän aikavälin tavoitteena on saada yleiskaavat vektorimuotoisena paikkatietoaineistona metsäalan käyttöön. Ympäristöministeriö rahoitti vuonna 2018 toteutetun Yleiskaavojen digiloikka metsään -hankkeen. Hankkeen tarkoituksena oli luoda ja kokeilla toimintamallia yleiskaavojen vektorointiin. Pilotti toteutettiin Hämeenlinnan kunnan yleiskaavoilla.

Vaikutusten arvioinnin kehittäminen

Metsätieto ja sähköiset palvelut -hankkeeseen sisältyy 'Työvälineitä kaavojen vaikutusten arviointiin'. Luonnonvarakeskuksen hankkeessa on tuotettu kaavoittajille tietoa kaavojen metsätalousvaikutuksista. Lisäksi metsäkeskus on tehnyt tilauksesta laskelmia kolmen maakuntakaavan osalta metsätalouden vaikutuksista.

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö rahoittivat vuosina 2017-2018 yhdessä kolmea pilottihanketta, joiden tavoitteena on kehittää metsävaikutusten arviointia. Pilotti alueina ovat Kainuun maakuntakaava, Muojärven rantayleiskaava ja Jämsän taajamayleiskaava. Hankkeet tuloksista pidettiin loppuseminaari vuoden 2018 lopussa.

Strateginen hanke C. Uudistuvan metsäalan tilastointi

Kehitetään metsä-, energia- ja kemianteollisuuden rajapintojen, luontomatkailun, metsätalouteen liittyvien palveluiden ja muun metsiin perustuvan liiketoiminnan ja ekosysteemipalveluiden tilastointia.

Luonnonvarakeskuksen uudistuva metsäalan tilastointihanke päättyi alkuvuodesta 2018.

Metsätilastotuotannon relevanssin arviointi

Luonnonvarakeskus (Luke) on toteuttanut olemassa olevien metsätilastojen relevanssiselvityksen yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön ja Tilastokeskuksen kanssa. Metsätilastojen sisältö ei muuttunut aikaisemmin laadituista, mutta tilastointifrekvenssiin, tiedonkeruihin ja tiedontuotannon prosessiin tehtiin tarkistuksia sekä olemassa olevien muiden tietolähteiden hyödyntämistä tehostettiin. Metsätilastotuotannon relevanssia on arvioitu tilasto- ja toimintokohtaisesti. Metsätilastojen tiedonkeruuta, tietojärjestelmiä ja tietokantoja on yhtenäistetty. Muutoksista tärkeimpiä ovat tiedonkeruiden laajennukset (puukauppa, hakkuut sekä metsänhoito- ja metsänparannustyöt). Lisäksi metsätilastojen kattavuutta on lisätty tilastoilla metsävaroista, metsien monimuotoisuudesta, työvoimasta, energiasta ja metsäteollisuudesta.

Metsänhoito- ja metsänparannustöiden tilastointi

Luonnonvarakeskus on kehittänyt metsänhoito- ja metsänparannustöiden tilastointia. Tilastossa esitettävien työläjien luokituksia on yksinkertaistettu, ja tietojen julkaisussa on siirrytty maakuntien aluejakoon. Lisäksi tilastoinnissa otettiin huomioon muuttunut kestävä metsätalouden rahoituslaki. Tilaston kattavuutta on parannettu lisäämällä aineistoon otos pienistä ja keskisuurista metsäpalveluyrittäjistä. Hankkeessa on suunniteltu vaihtoehtoisia keinoja metsänomistajien omatoimisen työn tilastoimiseksi. Luonnonvarakeskus on kehittänyt metsätietostandardien mukaista tietoa vastaanottavat rajapinnat.

Metsien suojelun ja METSO-tilastoinnin kehittäminen

Metsien suojelualuetilasto vuoden 2016 alun tilanteesta julkaistiin 15.9.2016 Luken tilastoportaalissa ja tietokannassa. Suojelualuetilaston luokitukset ja tilastointiperiaatteet ovat kansainvälisesti vertailukelpoiset ja pohjautuvat Metsien suojelualue- ja METSO-tilastoinnin kehittäminen -työryhmän (METI) raporttiin (MMM 2015:2). METI-luokittelun pohjana on Metsien suojelun luokittelun ja tilastoinnin yhtenäistämistyöryhmän (SUTI) vuonna 2002 tekemä luokittelu sekä Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n vuonna 2008 tarkentama suojelualueen määritelmä. Tilaston yhteydessä on julkaistu tiedot myös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma METSON toteutuksesta ELY-keskuksissa ja Suomen metsäkeskuksessa vuosina 2008–2016.

Pientalojen lämmitysenergian käyttötutkimus

Pientalojen lämmitysenergian käytön tutkimusta ovat tehneet yhteistyössä Luonnonvarakeskus ja Tilastokeskus. Tutkimuksen näkökulma on aikaisempaa laajempi kattaen polttopuun lisäksi myös muut pientalojen energialähteet lämmityskaudella 2016/2017. Pientaloissa käytettiin polttopuuta yhteensä 6,9 miljoonaa kuutiometriä. Tutkimuksen tietoja käytetään mm. Luken ja TK:n tilastotuotannossa, biotalouden seurannassa sekä Suomea koskevassa energiankäytön, kasvihuonekaasujen ja päästöjen (SYKE) raportoinnissa. Edellinen, vain pientalojen polttopuuta koskenut tutkimus kohdistui lämmityskauteen 2007/2008. Uudessa tilastointitavassa on vähennetty tiedonantajien rasitetta ja samalla kehitetty tietojen vertailtavuutta muiden energialähteiden käytön tilastointiin.

Metsien tarjoamat ekosysteemipalvelut

Metsien tarjoamien ekosysteemipalveluiden tilastoinnista laadittiin esiselvitys, jossa

- kartoitettiin ekosysteemipalveluita koskevia tietotarpeita,
- koottiin ja tarkasteltiin aihealueen nykyistä tilastointia ja muuta tiedontuotantoa ekosysteemipalveluiden luokittelun (CICES) mukaisella jaotuksella ja
- esitettiin tiedontuotannon ja tilastoinnin kehittämistä koskevia johtopäätöksiä ja ehdotuksia.

Keskeisimmät tietotarpeet tulevat kansallisista politiikkaprosesseista (etenkin KMS2025 ja AMOt) sekä esimerkiksi kestävä kehityksen, ekosysteemitilinpidon ja ekosysteemi-indikaattoreiden tarpeista. Ekosysteemipalveluita koskevaa tietoa tuotetaan näissä prosesseissa sekä aihepiiriin (esim. virkistyskäytön) tilastoissa, tutkimuksessa ja seurannoissa.

”Laajennetun” metsäsektorin tilastointi

Hankkeessa kiinnitettiin erityishuomiota niihin Kansallisen metsästrategian ja Biotalousstrategian mittareihin, joista ei ollut saatavissa tietoa. Biotalousstrategian kehitystä ja kansantaloudellista merkitystä on sovittu seurattavaksi Tilastokeskuksen tuottamilla mittareilla. Tilastokeskus on tuottanut kansantalouden tilinpitoon perustuvia laskelmia biotalouden tuotoksesta, arvonlisäyksestä, investoinneista, työllisten määrästä ja viennistä toimialoitain vuosille 2000–2016. Luonnonvarakeskus julkaisee biotalouslaskelmat vuosittain helmi- ja lokakuussa. Laskelmia on tarkennettu etenkin puurakentamisen osalta. Biotalouslaskelmat eivät nyky muodossaan täytä tilastotoimelle asetettuja laatukriteereitä.

Strateginen hanke D. Aktiivisen metsätalouden, puun markkinoille tulon ja metsänomistusrakenteen kehittäminen

Hankkeen tavoitteena on kehittää selvityksiin perustuen metsätalouden verotusta ja lainsäädäntöä tukemaan aktiivista metsätalouden harjoittamista, puun markkinoille tuloa ja metsänomistusrakenteen muutosta. Lisäksi hankkeessa on tarkoituksena edistää metsätilakoon kasvattamista ja pirstoutumisen pysäyttämistä muun muassa kehittämällä yhteismetsälainsäädäntöä ja uusia metsänomistuksen muotoja sekä vähentämällä metsien kuolinpesäomistusta.

Suomen metsäkeskuksen vuonna 2018 järjestämiin SPV-aiheisiin tilaisuuksiin (308 kpl) osallistui yhteensä noin 11 000 nykyistä tai tulevaa metsänomistajaa sekä aihealueen toimijaa. Neuvonnan seurauksena 512 metsätilan omistajanvaihdosratkaisua ohjattiin kaupallisille toimijoille viimeisteltäväksi.

Suomen metsäkeskuksella oli vuoden 2018 syykaudella käynnissä kaikkiaan 11 alueellista EU-rahoitteista hanketta, joilla edistetään metsätilan omistajavaihdoksia ja metsätilarakenteen parantumista. Ko. hankkeet kattavat lähes koko maan alueen.

Kuolinpesien osuuden ja niiden hallinta-ajan keston vähentämiseksi Suomen metsäkeskus järjesti runsaasti neuvontaa ja pyrki informaatio-ohjauksella edistämään hankkeen tavoitteita. Vuoden 2018 aikana ei uusien verotuksen keinoin tai säädösin vaikutettu esim. kuolinpesien purkamisnopeuteen ja syntyyn.

Strateginen hanke E. Metsätalouden uusi kannustejärjestelmä ja resurssitehokas metsänhoito

Hankkeessa valmistellaan tulevaisuuden metsätalouden kannustejärjestelmä, jolla edistetään metsien aktiivista ja resurssitehokasta käyttöä ja markkinattomista hyödyistä saatavaa hyvinvointia.

Maa- ja metsätalousministeriö tilasi Luonnonvarakeskukselta selvityksen de minimis -tukien soveltuvuudesta Suomen metsätalouteen. Selvitys valmistui loppuvuodesta 2018. Maa- ja metsätalousministeriössä valmisteltiin virkatyönä metsätalouden uuden kannustejärjestelmän linjauksia osana EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistamistyötä. Luonnonvarakeskuksen (Luke) selvityksen mukaan metsätalouden tuet voisivat 2020-luvulla perustua lähes kokonaan Euroopan komission De minimis -asetukseen. Tämä lisäisi joustavuutta tukien myöntämisessä ja keventäisi niiden hallinnointia.

Resurssitehokas metsähoito -työryhmä selvitti keinoja metsien kasvun lisäämiseksi. Osana työryhmän työtä valmistui Luonnonvarakeskuksen laatima selvitys ”Tiekartta kestävästä puuntuotannon tehostamiseksi” (31.10.2018).

Maa- ja metsätalousministeriö tilasi Tapio Oy:ltä selvityksen yhteishankkeiden edistämiseksi. Metsätien tekemisen ja suometsänhoitona tehtävän kunnostusojituksen työmäärät ovat pudonneet jyrkästi viime vuosien aikana. Rakenteellisena syynä tähän kehitykseen on pidetty edellytysten heikkenemistä yhteishankkeiden tekemiseen. Metsänparannustyöt ovat nykyään liiketoimintaa eikä millään toimijalla ole varaa koota omalla riskillä mahdollisimman laajoja kokonaisuuksia. Tämä on johtanut vesiensuojelun kannalta ja liikenteellisesti epätarkoituksen mukaisiin pieniin hankkeisiin. Projektissa testattiin todellisilla kunnostusojitus- ja metsätien tekemisen yhteishankkeilla.

Tapio Oy:ltä tilattiin selvitys ”Luonnonhoito uudessa kannustejärjestelmässä”. Hankkeessa on selvitetty keinoja, joilla tulevilla kannustejärjestelmällä voidaan edistää metsien markkinattomia hyötyjä nykyistä paremmin ja kustannustehokkaammin. Hankkeessa on käyty läpi toimenpiteitä ja kannustimia, joilla metsänhoidon ja käsittelyn, metsänparannuksen sekä ympäristötuen ja luonnonhoidon toimenpiteiden yhteydessä voitaisiin edistää nykyistä paremmin metsäluonnon ja ympäristön suojelua ja hoitoa.

Tapio Oy on maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta selvittänyt ojitettujen suometsien käyttöä ja ympäristövaikutuksia sekä jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen soveltamista suometsien käsittelytapojen monipuolistamiseksi. Hankkeen tuloksena on kuvattu toimintamalli jatkuvapeitteisyyttä edistävästä metsien käsittelystä sekä koulutuskonsepti ja opetusmateriaali tulosten jalkauttamiseksi. Koulutuskonseptia on kehitetty pilottikoulutuksissa kuluneen vuoden aikana.

Resurssitehokas metsänhoito -osahankkeen alla toimineen Metsäpuiden siementuotannon kehittämisryhmän tehtävänä oli tunnistaa siemenhuollon pahimmat pullonkaulat ja hakea niihin ratkaisuja. Lisäksi arvioitiin nykyisen metsäpuiden siemenviljelysten perustamisohjelman ajantasaisuus. Työryhmän mukaan siemenhuollon kehittämiseen on tarpeellista luoda laajempi tutkimus- ja kehittämishanke, johon kerätään tarkoituksenmukainen tutkimus- ja kehitystyö. Erityisesti kuusen siemenviljelysten kukinta- ja tuholaisongelmien ratkaisuun on panostettava aiempaa enemmän. Maa- ja metsätalousministeriö myönsi 0,5 miljoonaa euroa Luonnonvarakeskukselle metsäpuiden siementuotannon kaksivuotiseen kehittämishankkeeseen keväällä 2018.

Työryhmä totesi, että metsänjalostuksen eteneminen on turvattava jatkossakin yhteiskunnan resursseilla. Metsäammattilaisille ja metsänomistajille on suunnattava kohdennettua viestintää metsänjalostuksen hyödyistä ja merkityksestä. Maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella toteutettavan siemenviljelysten perustamisohjelman loppuunsaattaminen on varmistettava. Kuusen siemenviljelyksiä koskevan tutkimus- ja kehittämistoiminnan rinnalla on varmistettava lajin kasvullisen lisäyksen kehittäminen. Kehittyneemmän metsäkylvötekniikan käytäntöön vientiä on tehostettava.

Kotimaisten jalojen lehtipuiden osalta on arvioitava, kuinka paljon niiden siemenmateriaalille olisi kysyntää sekä selvitettävä tarkemmin siementuotannon mahdollisuuksia. Selvitysten perusteella on arvioitava, pitäisikö käytettävissä olevaa metsänuudistamisen puulajivalikoimaa laajentaa.

Strateginen hanke F. Metsäalan tutkimusstrategia

Laaditaan ja toteutetaan metsäalan tutkimusstrategia, jossa linjataan metsäalan perus- että soveltavan tutkimuksen painopisteet. Osana tutkimusstrategian jalkauttamista toteutetaan metsäalan teknologiaohjelma metissä tehtävien töiden tuottavuuden parantamiseksi ja metsätalouden palvelutuotannon kehittämiseksi.

Metsäalan tutkimusstrategia valmistui joulukuussa 2015. Tutkimusstrategiaa käytetään ministeriöiden rahoittaman tai tulosohtajan tutkimuksen suuntaamiseen, metsäalan ja biotalouden tutkimusrahoituksen suuntaamiseen niin kotimaassa kuin kansainvälisellä tasolla sekä tutkimuslaitosten omien strategioiden kehittämiseen. Se ohjaa tutkimusta tiedon käyttäjien ja sidosryhmien kannalta tärkeisiin aiheisiin.

MMM:n ja muiden ministeriöiden keinot Metsäalan tutkimusstrategian toimeenpanossa ovat tulosohtaus ja T&K-varojen suuntaaminen sekä viestintä. Hallinnonalojen yhteistyötä tulee tiivistää ohjauksessa. Strategiaa hyödynnetään myös EU- ja kansallisten tutkimushakemusten suuntaamisessa.

Strateginen hanke G. Metsäalaa tukeva liikenneinfrastrukturi

Valmistellaan ja toteutetaan kehittämisohjelma, jonka avulla suunnataan julkisia investointeja erityisesti metsäalaa palveleviin tieverkkoihin, rataväyliin sekä terminaaleihin.

Hallitusohjelman mukaisesti yksityisteihin käytettävissä olevaa määrärahaa oli vuonna 2018 liikenne- ja viestintäministeriön momentilla jaettavaksi 10 miljoonaa euroa enemmän kuin alkuperäisissä julkisen talouden

kehyksissä. ELY-keskuksilla oli siten käytettävissä vuonna 2018 yksityistielain nojalla myönnettäviin avustuksiin yhteensä 13 miljoonaa euroa.

Uusi yksityistielaki hyväksyttiin eduskunnassa tulevaksi voimaan 2019 alusta alkaen.

Strateginen hanke H. Uudet työelämän ja koulutuksen yhteistyön toimintamallit

Hankkeessa kehitetään metsäalan toimijoiden ja koulutusorganisaatioiden yhteistoiminnan malleja. Nämä koskevat ammattien ja niihin johtavan koulutuksen sisältöä ja markkinointia sekä yritysten toiminnan kehittämistä ja siihen liittyvää osaamisen kehittämistä (esim. työpaikalla tapahtuva opiskelu, projektityöt, TKI-toiminta). Toteutetaan metsäalan koulutuksen määrällistä ja laadullista ennakointia sekä tarpeen mukaan osaamisen ja työvoiman saatavuuden laadullinen arviointi.

Koulutuksen työelämävastaavuuden laadullinen arviointi ja kehittäminen

Toisen asteen koulutuksen reformi, laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) tuli voimaan 1.1.2018. Reformin keskeistä sisältöä on työpaikoilla tapahtuvan oppimisen lisääminen, tutkintonäyttöjen antaminen todellisissa työoloissa sekä lakisääteinen yhteistyövelvoite. Reformin keskeinen tavoite on muuttaa koulutuksen järjestämistä siten, että se voi jatkossa vastata yhä nopeammin ja ketterämmin muuttavan työelämän tarpeisiin. Reformi korostaa osaamisen tunnustamista sen hankkimistavasta riippumatta ja yksilöllisiä oppimispolkuja. Koulutuksen järjestäjien tulee huomioida nykyistä paremmin koulutuksen työelämävastaavuus ja laatu.

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne uudistui reformin myötä. Tutkintoja on vähemmän, mutta ne ovat entistä laaja-alaisempia. Tutkintojen sisällä on aiempaa enemmän osaamisaloja, joiden mukaan voi suuntautua eri työtehtäviin.

Työtehosteura TTS jatkoi metsäalan koulutuksen laatua, koulutuksessa saavutettuja oppimistuloksia ja niiden työelämävastaavuutta mittaavaa laatumittaristotyötä toteuttamalla valmistumisvaiheen mittaukset vuosina 2016–2017 valmistuneille metsätalousinsinööreille ja metsätieteiden maistereille. Sähköisen tulospalvelun kehittäminen ja käyttöön oton valmistelu korkeakoulutuksen osalta oli vuoden 2018 kehitystoiminto. Lokakuussa 2018 toteutettiin hankkeen tuloksia laajasti käsittelevä seminaari yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Osaamisen ja täydennyskoulutuksen kehittäminen

Työtehosteura TTS toteutti laajan vuoden 2016 lopulla aloitetun hankkeen metsäalan henkilöstön lisä-, täydennys- ja muuntokoulutustarpeista. Tulospalvelu julkaistaan vuoden 2019 alussa ja niistä pidetään tulosseminaari 12.4.2019.

Keväällä 2016 perustettu Metsäkoulutus Ry tukee voimakkaasti strategisen hankkeen tavoitteiden toteuttamista. Metsäkoulutus ry toteutti vuonna 2018 strategiaansa ja edisti metsäbiotalouden koulutusta vastaamaan alan osaamistarpeita sekä kehitti yhteistyötä ja koulutuksen vetovoimaa.

Metsäkoulutus ry osallistui lukuisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin, joissa markkinoitiin ja tehtiin tunnetuksi metsäalan koulutusta. Metsäkoulutus ry vaikutti Metsähallituksen ja oppilaitosten välisen opetusmetsiä koskevan sopimuksen uudistamiseen ja osallistui alan ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkintojen uudistamiseen.

Koulujen välisen yhteistyön kehittäminen

Metsäkoulutus ry:llä oli vuonna 2018 yksitoista metsäalan koulutuksen kehittämishanketta, joissa kehitettiin mm. virtuaalikursseja ja opetussisältöjä, kansainvälistä ForestVisit-vierailukonseptia Suomen metsäalasta ja koulutuksesta kiinnostuneille kansainvälisille tahoille, kasvinsuojelututkinnon sähköistä suorittamismahdollisuutta, metsäalan sähköisiä kurssikirjoja kirjastoihin, perinteisiä ja digitaalisia opetussisältöjä, metsäbiotalouden koulutuksen markkinointia ja metsäalan koulutuksen laadullista seurantaä jokaisella koulutusasteella. Metsäkoulutus ry:ssä jäseniä oli 44 vuonna 2018. Jäsenistössä on oppilaitoksia jokaiselta koulutusasteelta, yrityksiä, opiskelijajärjestöjä sekä työntekijä-, ja työnantajajärjestöjä.

Strateginen hanke I. Talousmetsien luonnonhoito

Hankkeessa kehitetään talousmetsien luonnonhoitoa jokapäiväisessä toiminnassa ottamaan huomioon monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelut. Hankkeessa luodaan myös valmiuksia ja uusia kannusteita talousmetsien luonnonhoitomenetelmien nykyistä laajemmalle käyttöön otolle. Osana hanketta laaditaan metsäkulttuuriohjelma.

Strategisessa hankkeessa tavoiteltiin erityisesti luonnonhoidon valtavirtaistamista osaksi jokapäiväistä metsätaloustoimintaa. Monimetsä-hankkeessa tavoiteltiin talousmetsien luonnonhoitoa koskevien suositusten laajempaa käyttöönottoa niin, että luonnonhoito otetaan entistä laajemmin osaksi jokapäiväistä tekemistä. Hankkeessa luotujen toimintamallien avulla on entistä parempi mahdollisuus selvittää maanomistajien tahtotila luonnonhoidolle sekä hyödyntää olemassa olevia paikkatietotyökaluja. Kun merkittävä osa metsänomistajien kanssa esimerkiksi puukaupan yhteydessä asioivista toimijoista ottaa toimintamallit omakseen, kehittämisen vaikutus voi tulla näkyväksi parhaimmillaan jopa sadoilla tuhansilla vuosittain käsiteltävillä talousmetsähehtaareilla. Luonnonhoidon valtavirtaistamiseksi viestintä hyvistä käytännöistä ja luonnonhoidolle positiivinen asenneilmapiiri on tarpeen. Alan toimijoiden panostus monimuotoisuuden turvaamiseen on tässä keskeistä.

Luonnossa vaikutukset näkyvät usein vasta viiveellä. 8.3.2019 julkaistun lajien uhanalaisuusarvioinnin tulokset viittaavat siihen, että metsien suojelun ja kestävä hoidon ja käytön mukaiset toimet vaikuttavat myönteisesti metsäluonnon monimuotoisuuteen. Metsätaloudessa kehitetyn ohjeistuksen ja toimintatapojen myötävaikutuksella noin 30 aiemmin uhanalaista metsälajia pystyttiin nyt arvioimaan joko silmälläpidettäväksi tai elinvoimaiseksi. Vuonna 2019 julkaistun luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin perustella todettiin, että monessa tapauksessa metsäluontotyyppien uhanalaisuus liittyy jo kauan sitten tapahtuneeseen taantumiseen, jonka on sittemmin tulkittu pysähtyneen ja joissakin tapauksissa jopa kääntyneen tilan paranemiseksi. Luken ja SYKE:n yhteistyönä tekemä biotalousskenaarioiden monimuotoisuusvaikutusten arvioinnissa todettiin, että 80 miljoonan kuutiometrin hakkuutavoitteen toteuttaminen ekologisesti kestävästi edellyttää monimuotoisuustoimenpiteiden tehostamista. Biotalouskenaarioreportissa ja luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa ehdotetut toimenpiteet ovat samoja, joita jo tehdään. Tämä kaikki viittaa siihen, että tehdyt toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia. Toimia täytyy kuitenkin vielä tehostaa.

Talousmetsien luonnonhoito yksityismetsissä

Monimetsä-hanke toteutti vuonna 2018 laajan koulutuskierroksen, johon osallistui MTK:n ja Metsäteollisuus ry:n jäsenorganisaatioiden sekä Suomen metsäkeskuksen työntekijöitä, kaupunkien ja kuntien metsäammatilaisia, yksityisiä metsäpalveluntarjoajia ja oppilaitosten opetushenkilökuntaa. Koulutuksilla haluttiin lisätä osallistujien valmiuksia viedä käytäntöön metsänhoidon suositusten mukaista luonnonhoitoa sekä parantaa organisaatioiden kykyä palvella metsiään monitavoitteisesti hoitavia metsänomistajia. Koulutusta oli lähes jokaisessa maakunnassa, yhteensä 21 tilaisuutta, ja ne keräsivät yhteensä 721 osallistujaa.

Monimetsä-hankkeen loppuraportti: Saaristo, L. ja Vesanto, T. 2018: Toimintamalleja monimuotoisen metsäluonnon tuottajille. Monimetsä-hankkeen 2016-2018 loppuraportti – Suomen metsäkeskus. Ladattavissa osoitteesta <https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/monimetsa-loppuraportti.pdf>. Hankkeen nettisivuilta löytyvät myös muut hankkeen tuottamat materiaalit <https://www.metsakeskus.fi/monimetsa-hanke>.

Talousmetsien luonnonhoidon laadun seurannan kehittäminen (Luontolaatu, 2018-2020) -hanke käynnistyi. Hanketta toteuttavat Tapio Oy, Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus ja Suomen metsäkeskus. Hankkeen tavoitteena on tuottaa tarvittava tietopohja talousmetsien luonnonhoidon laadun seurannan uudistamiseksi. Hankkeessa koostetaan, arvioidaan ja julkaistaan synteesi tähänastisten luonnonhoidon laadunseurantojen ja luonnonhoitoa koskevien VMI-seurantojen tuloksista, täsmennetään luonnonhoidon laadunseurantaan liittyvät tietotarpeet ja kuvataan kustannustehokas seurantatiedon kerääminen.

Suomen metsäkeskuksen luonnonhoitokortin osaamiskoe uudistettiin. Uudistettu koe otetaan käyttöön vuonna 2019. Osaamiskokeen avulla osoitetaan osaamista talousmetsien luonnonhoidossa ja vahvistetaan sitä. Luonnonhoitokortti tulisi olla etenkin metsäkoneenkuljettajilla, metsureilla sekä leimikon ja metsänhoitoiden suunnittelijoilla. Lisätietoa: <https://www.metsakeskus.fi/luonnonhoitokortti>.

METSO-ohjelman puitteissa vuonna 2018 oli MMM:n rahoituksella käynnissä neljä valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta: Digiriistametsähanke, Lisää vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta suojavyöhykehakkuihin, Lehtometsien havinaa Pirkanmaalla ja Tuli takaisin metsiin. Lisäksi loppuvuodesta 2018 toteutettiin hankehaku vuoden 2019 alusta käynnistettävistä uusista valtakunnallisista kehittämishankkeista. Hankkeista löytyy lisätietoa Metsonpolusta: <http://www.metsonpolku.fi/fi-FI/Tutkimus/Luonnonhoitohankkeet>. Katso myös tämän raportin luku 5.3.

YM:n ja MMM:n yhdessä rahoittamia METSO-ohjelman yhteistoimintaverkostoja oli käynnissä kaksi: Metsänomistajien luontoverkosto ja Kuusamon yksityismetsien luontohelmet tutuiksi. Hankkeista löytyy lisätietoa Metsonpolusta: <http://www.metsonpolku.fi/fi-FI/Tutkimus/Yhteistoimintaverkostot>.

Talousmetsien luonnonhoito valtion talousmetsissä

Metsähallitus julkaisi päivitetyn ympäristöoppaansa kesällä 2018. Suurimmat aiemmin käytössä olleeseen oppaaseen tehdyt muutokset ovat kuolleen puun korjuun lopettaminen, riistatiheiköiden koon ja määrän kasvataminen sekä vesiensuojelun tehostaminen mm. uusia paikkatietoaineistoja hyväksi käyttäen.

Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöopas on ladattavissa osoitteesta <http://www.metsa.fi/yopas>.

Metsäkulttuuriohjelma

Syksyllä 2017 perustetun metsäkulttuuryöryhmän työn tulokset esiteltiin metsäneuvostolle maaliskuussa 2018. Työryhmä ehdotti metsäkulttuurisen näkökulman vahvistamista Kansallisessa metsästrategiassa. Työryhmän esitykset sisällytettiin metsästrategian päivitystyöhön.

Työryhmän raportti ”Metsäkulttuurinen näkökulma Kansalliseen metsästrategiaan” on ladattavissa osoitteesta https://tapio.fi/wp-content/uploads/2018/03/Metsakulttuurinen_Tapion_raportteja_25.pdf.

Strateginen hanke J. Muut kuin puuntuotannolliset ekosysteemipalvelut – turvaaminen ja markkinoiden kehittyminen

Hankkeessa edistetään muiden kuin puuntuotannollisten ekosysteemipalveluiden turvaamista ja markkinoiden kehittymistä. Hankkeessa kootaan yhteen tietoa metsien eri käyttömuodoista ja niiden hyödyistä, merkityksistä ja arvoista sekä ristiinkytkennöistä. Lisäksi selvitetään mahdollisuudet ja hallinnolliset/lainsäädännölliset esteet luontoarvopankkien ja vapaaehtoisten sopimuksellisten toimintamallien käyttöönotolle monimuotoisuuden, vesiensuojelun, hiilinielujen, riistatalouden ja metsien virkistysarvojen turvaamisessa ja markkinoiden kehittämisessä.

Strategisen hankkeen kokonaisuus oli liian laaja keskittyessään sekä ekosysteemipalveluiden turvaamiseen että markkinoiden kehittämiseen. Hankkeen toteutus aloitettiin priorisoinnin vuoksi vasta strategiakauden loppuvaiheessa. Koska aihepiiriä koskevia hankkeita toteutettiin osana muuta hanketoimintaa (mm. Luken toteuttamat VirKein- ja UUTU-hankkeet), hankkeen varsinainen toteutus painottui ekosysteemipalveluiden tuotteistamiseen. Muihin kuin puuntuotannollisiin ekosysteemipalveluihin perustuvan liiketoiminnan kehittäminen – toisin sanoen metsiin perustuvan elinkeinotoiminnan monipuolistaminen – valikoitui päivitettyyn metsästrategiaan uudeksi strategiseksi hankkeeksi. Liiketoiminnan kehittämisessä on paljon käyttämätöntä potentiaalia, mitä ei vielä saatu hankkeen toteutuksen myötä hyödynnettyä.

Lahden ammattikorkeakoulun vetämä, kolmivuotinen Maiseman arvo – maaseudun ekosysteemipalveluiden pilottihanke (MAISA) käynnistyi vuonna 2018. Hankkeen tavoitteena on: 1) kehittää valtakunnallinen, alueellinen ja ruohonjuuritason toimintamalli, joka yhdistää maiseman omistajan, oheis- ja ohjelmalveluiden, neuvontatyön ja alueellisen kehittäjän intressit, 2) tunnistaa maiseman arvo ja tuotteistaa se sekä hyvinvointireitinä ja ohjelmalveluna, 3) kannustaa maanomistajia ylläpitämään arvokkaita maisema-alueita ja tunnistaa siihen liittyviä ansaintakeinoja sekä 4) pilotoida konsepti, joka voidaan tuotteistaa ja monistaa eri puolilla Suomea alueelliset maisemaerot ja -vahvuudet huomioiden.

Strateginen hanke K. Suomalaisten metsien arvostus

Hankkeessa luodaan edellytyksiä metsien käytön ja metsäluonnon arvostuksen kasvulle. Erityisesti kiinnitetään huomiota lasten ja nuorten metsäsuhteen vahvistamiseen sekä metsien kestävän hoidon ja käytön hyväksyttävyyteen. Osana hanketta kehitetään myös metsien arvostuksen mittaamista ja mittareita.

Hankkeen toteutus aloitettiin priorisoinnin vuoksi vasta strategiakauden loppuvaiheessa. Strategisen hankkeen toteutuksessa keskityttiin erityisesti kulttuurisen kestävyiden, metsäkulttuurisen näkökulman ja metsäsuhteajattelun kehittämiseen. Strategisessa hankkeessa I. Talousmetsien luonnonhoito tehty metsäkulttuuriryhmän työ oli sisällöllisesti osa tätä kokonaisuutta. Hankkeessa tehty työ on auttanut ymmärtämään metsäsuhteiden erilaisuutta ja kulttuurisen kestävyiden merkitystä osana metsästrategiaa. Työ on ollut uraauurtavaa ja herättänyt kiinnostusta myös muilla toimialoilla. Luottamuksen ja yhteistyön lisääminen eri toimijoiden välillä on keskeistä metsien kestävän hoidon ja käytön hyväksyttävyyden ja arvostuksen kannalta. Metsäkulttuurisen näkökulman ja metsäsuhteajattelun kautta voidaan saada uusia työkaluja viestintään ja vuorovaikutukseen. Tehdyllä työllä oli vaikutusta päivitettyyn metsästrategiaan, jossa näkökulmaa vahvistettiin.

Osana Suomen Metsäyhdistyksen ja Suomen Metsämuseo Luston Kestävästi metsäsuhteessa -hanketta toteutettiin vuonna 2018 tutkimus suomalaisten metsäsuhteista. Kantar TNS:n toteuttama Suomalaisten metsäsuhteiden tila -selvitys julkaistiin maaliskuussa 2018. Sen mukaan kaikissa metsäsuhteissa on yhteisiä elementtejä, kuten henkisyys, halu toimia luonnon hyväksi ja tunne, että metsässä saa olla oma itsensä. Selvityksessä tunnistettiin kuusi tunnetyyppiä. Sen perusteella jokaisen suomalaisen metsäsuhte on moniarvoinen: siihen liittyvät tunnetilat, asenteet ja metsäsuhteen toteutustavat vaihtelevat esimerkiksi tarpeiden, roolien, elämänvaiheiden, ajan ja paikan mukaan. Lisätietoja: http://metsasuhteita.fi/wp-content/uploads/Suomalaisten_metsasuhteiden_tila_14.3.2018.pdf.

Kestävästi metsäsuhteessa -hankkeessa kehitettiin lisäksi metsäsuhdemenetelmä, joka julkaistiin alkuvuodesta 2019. Metsäsuhteajatteluun pohjautuva menetelmä auttaa metsään liittyviä toimijoita erilaisten arvojen ymmärtämisessä, asiakkaiden, sidosryhmien ja kumppaneiden yhteistyöhakuisessa ja tuloksellisessa kohtaamisessa, kommunikoinnissa ja päätöksenteossa sekä oman työn, ammattitaidon, palveluiden ja tuotteiden kehittämisessä. Lisätietoja: <http://www.lusto.fi/kokoelma-tietopalvelut-ja-tutkimus/luston-julkaisuja/>.

5 Metsästrategian toteuttaminen muiden strategioiden ja ohjelmien sekä metsähallinnon kautta

Metsästrategian strategisten hankkeiden toteuttamisen lisäksi on useita strategioita ja ohjelmia, jotka osaltaan toteuttavat metsästrategian tavoitteita. Alla on kuvattu eri strategioiden ja ohjelmien toteuttamista suhteessa kansallisen metsästrategian tavoitteisiin.

5.1 Liiketoiminnan edistäminen

Biotalousstrategia

Kansallinen metsästrategia tukee metsien osalta biotalousstrategian toteuttamista, mutta samalla se toteuttaa KMS:n tavoitteita 3.1 ja 3.2. Suomen biotalousstrategiaa toteutetaan usean eri ministeriön yhteistyönä. Työn koordinointi toteutetaan työ- ja elinkeinoministeriön johdolla. Muut vastuutahot ovat MMM, OKM, VNK, VM ja YM.

Vuoden 2018 aikana oli suunnitteilla useita biotehdashankkeita: Finnpulp Oy:n havusellutehdas Kuopioon, Boreal Bioref Oy -biojalostamohanke Kemijärvelle, KaiCell Fibers Oy -hanke Paltamoon (Kainuu), sekä Kanteleen Voiman Nordic Pulp biotehdasta Haapajärvelle. Lisäksi Metsä Group suunnittelee joko uudistavansa nykyisen sellutehtaansa Kemissä tai rakentavansa sen tilalle uuden biotuotetehtaan Polar King -projektin puitteissa. Mistään hankkeesta ei vielä ole tehty lopullista investointipäätöstä.

Business Finlandin kärkihankerahoitus teollisille ekosysteemille päättyi 2018. BioNets-ohjelman tavoitteena oli luoda biotalouden alueelle verkostoja, joiden kautta uudet biopohjaiset ja kiertotalouden ratkaisut voisivat päästä markkinoille. Tavoitteena oli myös tukea yksittäisiä yrityksiä kehitystyössä kohti uusia biopohjaisia ratkaisuja. BioNets-ohjelman myöntämä kokonaisrahoitus oli yhteensä noin 46 milj. euroa, josta 33,5 miljoonaa ohjautui yrityksille ja 12,3 miljoonaa tutkimusorganisaatioille.

Vuoden 2018 lopussa päättyivät Business Finlandin vetämät biotalouden kasvuohjelmat sahatavaran, agroteknologian, jätteistä energiaa, pakkaukset sekä innovatiiviset biotuotteet osalta. Mahdollista jatkorahoitusta alettiin valmistella vuoden 2018 lopulla uudenmuotoisena explorer-rahoituksena.

Sahateollisuuden kasvu-/vientiohjelmassa Wood from Finland oli mukana 23 yritystä, ja ohjelma jatkoi aktiivista toimintaa Kiinassa sekä uutena kohdemaana Intiassa, missä pidettiin vienninedistämistilaisuudet Bangalossa, Mumbaissa ja Delhissä. Useat sahat saivat heti tilauksia ko. tilaisuuksien jälkeen. Paikallisesta teollisuuden rakennemuutoksesta johtuvan viennin vähentymisestä huolimatta Kiina oli Suomen kolmanneksi tärkein sahatavaran vientimaa vuonna 2018.

Luontomatkailu

Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset lisäävät alueiden elinvoimaa eri puolilla maata. Matkailulla eri muodoissaan on merkittävä vaikutus monilla maaseutu- ja saaristoalueilla, joiden taloudellista ja sosiaalista elinvoimaisuutta matkailu lisää. Myös kaupungit ovat tulleet vahvasti mukaan matkailun kehittämisen kenttään, ja erityisesti kaupunkien läheisyydessä olevien viheralueiden, kuten esim. kansallispuistojen ja kaupunkipuistojen, matkailullinen merkitys kasvaa selvästi.

Suomen matkailuteollisuus on viime vuosina kasvanut ja kansainvälistynyt nopeasti. Vuonna 2018 ulkomaiset yöpymiset kasvoivat ennakkotietojen mukaan 1,3 prosenttia vaikuttavaan 6,8 miljoonaan. Suomen matkailuteollisuus on kyennyt ylläpitämään vuoden 2017 tasosiirtymän, mikä osoittaa, että aikaansaatu kasvu on rakenteellista. Ennakkotietojen mukaan vuonna 2018 kotimaanmatkailu kasvoi 1,3 prosenttia nostaen kotimaisten yöpymisten lukumäärään uuteen ennätykseen (15,4 milj. rekisteröityä yöpymistä).

Matkailun kasvun tukemiseksi työ- ja elinkeinoministeriön johdolla valmisteltiin Kasvunkärki Matkailu 4.0 – nopeaa kasvua ja työllisyyttä -toimenpideohjelma, jonka toimeenpanoon myönnettiin lisärahoitusta vuoden 2018

budjettiin. Yksi toimenpideohjelman kulmakivistä on Visit Finlandin matkailun edistämisesurssien vahvistaminen. Lisärahoituksen turvin Visit Finland pyrkii varmistamaan matkailun ripeän kasvun jatkumisen. Rahoitus antaa mahdollisuuden myös uusien markkinoiden kartoittamiseen ja avaamiseen sekä ulkomaisten investointien houkutteluun.

Vuonna 2017 jatkettiin VNTEAS-tutkimushanke "Uudet keinot metsä- ja vesialueiden kestävä virkistys- ja matkailukäytön kehittämiseksi ja turvaamiseksi" VirKein (2016–2017) toteuttamista, jossa etsitään kokonaisnäkemyistä luontomatkailualan kehittämiseen Suomessa (ks. Strateginen hanke J., sivu 23).

Luonnontuoteala

Luonnontuotteet on mainittu biotalousstrategiassa: "Luonnontuotteet tarjoavat biotaloudelle uusia liiketoimintamahdollisuuksia, ja niiden tuotteistamista ja vientiä voitaisiin kasvattaa merkittävästi uusien kuluttajatrendien ansiosta".

Luonnontuotealan toimialaraportti julkistettiin maaliskuussa 2018. Luonnontuotealalla toimii yli 750 yritystä, joiden yhteinen liikevaihto on yli 300 miljoonaa. Luonnontuotealan henkilöstömäärä on arvioitu noin 3 000 henkilötyövuodeksi. Poimijat muodostavat merkittävän osan alan toimijoista, mutta he eivät ole työsuhteessa. Viime vuosina ulkomailta kutsuttujen poimijoiden määrä on vaihdellut 2 500–3 500 henkilön välillä, ja he poimivat kaupallisesta sadosta jo noin 80 %. Sieniä ja luonnonkasveja poimivat suomalaiset.

Luonnontuotealan liikevaihto on kasvussa. Tähän vaikuttaa sekä kotimaisen kysynnän kasvu että viennin nopea lisääntyminen. Luonnontuotteista valmistettujen jalosteiden vienti on lisääntynyt merkittävästi. Viennin arvo on noin 10 miljoonaa, kun se vielä vuosikymmenen alussa oli hyvin vaatimatonta. Vienti on kasvanut erityisesti Kaukoidän maihin. Viennin markkinointivaltteina ovat erityisesti tuotteiden puhtaus, villi alkuperä, arktisuus ja luomu. Luomutuotteet ovat suosittuja Euroopassa, kuten Saksassa ja Pohjoismaissa.

Metsien monikäyttö lisääntyy ja metsänomistajia kiinnostavat myös metsän non-wood-tuotteet. Luonnontuotteista pihka, mahla, pettu ja pakuri ovat tuotteita, joita metsänomistaja voi kerätä omasta metsästään, koska ne eivät kuulu jokamiehenoikeuksien piiriin. Ala tarjoaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia erityisesti maaseudulle, mutta erikoistumisen ja palveluiden kautta myös kaupunkeihin.

5.2 Energia- ja ilmastopoliittiset linjaukset

Marraskuussa 2016 valmistuneen Kansallisen energia- ja ilmastostrategian toteuttamista jatkettiin vuonna 2018. Strategiassa asetettiin tavoitteeksi muun muassa uusiutuvan energian osuuden nostaminen vähintään 50 prosenttiin energian loppukäytöstä, tuontiöljyn kotimaisen käytön puolitus sekä kivihiilen energiakäytön kieläminen. Strategian linjauksilla on keskeinen rooli myös valmisteltaessa EU:n hallintomalliasetuksen edellyttämiä, komissiolle toimitettavia kansallisia suunnitelmia.

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian skenaariolaskelmien mukaan puupohjaista energiaa syntyisi vuonna 2030 kaikkiaan 120–130 TWh. Metsäteollisuuden investointien ja kasvavien hakkuumäärien myötä energiaksi hyödynnettävien sivuvirtojen (jäteliemet, puru ja kuori) määrä kasvaa. Strategian skenaarioissa metsähakkeen määräksi vuoden 2030 tasolla sähkön ja lämmöntuotannossa arvioitiin noin 15 milj. m³ vuodessa.

Vuoden 2018 aikana oli käynnissä useampia selvityksiä ja hankkeita, joissa arvioitiin pitkän aikavälin energia- ja ilmastopoliittikkaa vuoteen 2050 asti. Hankkeissa arvioiden lähtökohtana oli, että Suomi vähentäisi 2050 mennessä kasvihuonekaasupäästöjään 85–90 % vuoden 1990 tasosta. Näissä selvityksissä (PITKO ja MA-LULU) laadittiin uusia skenaariopolkua, joissa arvioitiin myös metsäteollisuuden puunkäytön, hakkuukertymien, maankäytön ja hiilinielujen kehittymistä vuoteen 2050 asti erilaisilla oletuksilla. Lisäksi erillisessä hankkeessa tarkasteltiin maankäyttösektorien toimien mahdollisuuksia ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumis suunnitelma 2022 on osa ilmastolain mukaista suunnittelujärjestelmää. Vuonna 2018 on ollut käynnissä sopeutumis suunnitelman väliarviointi, jonka yhteydessä vahvistettiin

alueellisten riskiarviointien sää- ja ilmastoriskeihin varautumista. Ilmastokestävyyttä on vahvistettu metsäalalla, kun on selvitetty metsänhoitosuosituksen eri toimenpiteiden vaikutusta ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen ja Metsähallituksen toimintatapoja. Lisäksi sää- ja ilmastoriskejä arvioitiin eri hankkeissa (SIETO ja Säätyö).

Puupolttoaineet ovat kattaneet Suomen energiantuotannosta viime vuosina yli neljänneksen. Metsähakkeen käyttö sähkö- ja lämpölaitoksilla on viime vuosina ollut hieman päälle seitsemän miljoonaa kuutiometriä vuosittain. Metsähakkeen käytön edistämiseksi merkittävimmät politiikkakeinot ovat metsähakkeen sähköntuotantotuki ja energiaverotus.

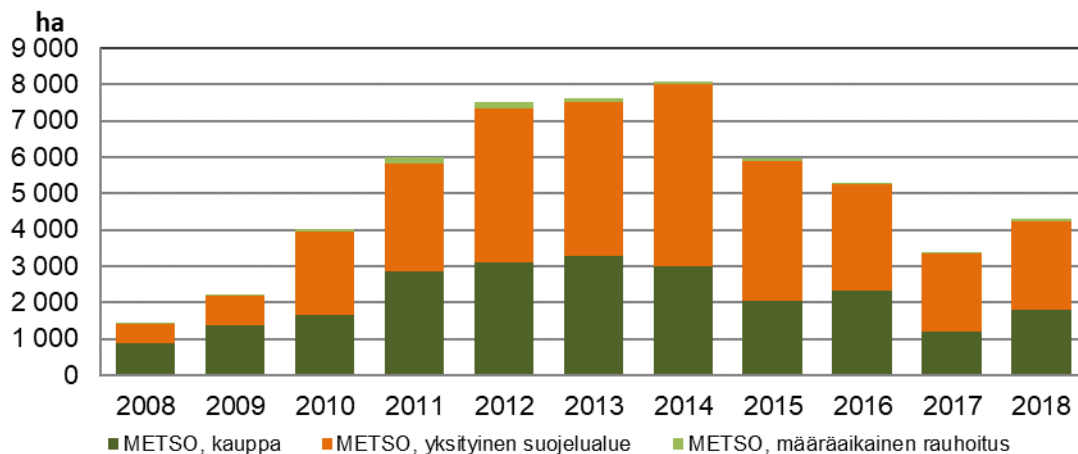
Sähkö- ja lämpölaitosten lisäksi kotitaloudet ja maatilat käyttävät merkittävät määrät polttopuuta vuosittain. Vuonna 2018 valmistui puun pienkäyttöä koskenut selvitys lämmityskaudelta 2016/2017. Suuruusluokaltaan pientaloissa käytetyn polttopuun energiasisältö oli samaa suuruusluokkaa kuin on lämpö- ja voimalaitosten metsähakkeen tai vesivoimalla tuotettu energia.

5.3 Metsäluonnon monimuotoisuutta turvaavat ohjelmat ja strategiat

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma METSO

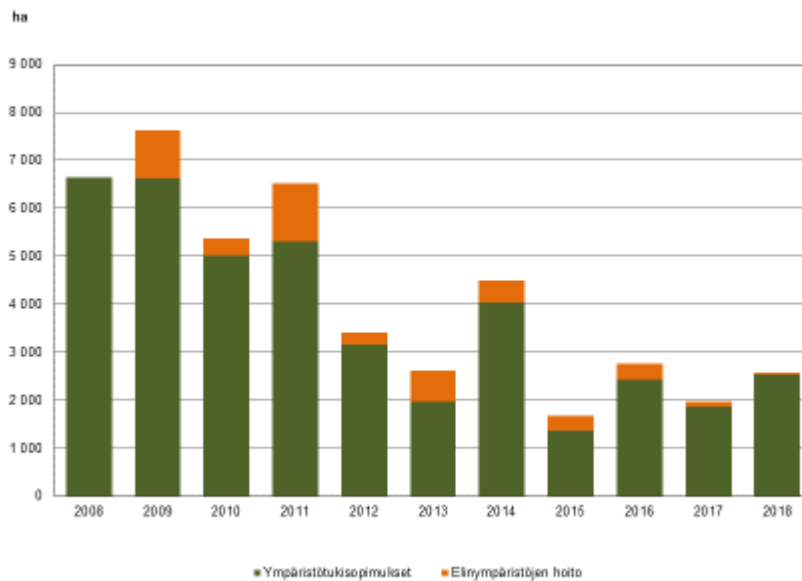
Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma METSO tukee Kansallisen metsästrategian tavoitetta 3.2. "Metsäluonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pysähtyy vuoteen 2020 mennessä ja luonnon monimuotoisuudelle suotuisa tila on varmistettu vuoteen 2050 mennessä".

Ympäristöministeriön hallinnonalalla suojelupäätökset tehdään ELY-keskuksissa, jotka saavuttivat viime vuonna METSO-tavoitteensa lähes täysimääräisesti. Uusia alueita suojeltiin koko maassa yhteensä 4 294 hehtaaria (97 % tavoitteesta), ja kohteiden keskikoko oli noin 10 hehtaaria. Parhaiten METSO-ohjelman toteutus eteni Hämeen ELY-keskuksen alueella, jossa suojeltiin yhteensä 605 hehtaaria uusia kohteita.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla METSO-ohjelmaa toteutetaan kestävän metsätalouden rahoituslailla (kemera) määräaikaisina ympäristötukikohteina, luonnonhoidon suunnitteluna ja luonnonhoitotöinä. Sopimukset metsänomistajien kanssa tekee Suomen metsäkeskus.

Vuonna 2018 kemeran puitteissa tehtiin yhteensä 835 määräaikaista ympäristötukisopimusta, ja yhteenlaskettu pinta-ala (2 541 hehtaaria) ylitti noin viidellä prosentilla vuodelle asetetun tavoitteen. Ympäristötukikohteet olivat pinta-alaltaan keskimäärin kolme hehtaaria, ja kohteista puolet oli pienvesien lähimetsiä. Suojelusopimuksia solmittiin eniten monimuotoisuudelle merkittävistä kangasmetsistä, ja luonnonhoitotöitä toteutettiin erityisesti lehtometsissä ja paahde-elinympäristöissä. Lisäksi toteutettiin uuden toimintamallin mukainen monimuotoisuutta edistävä kulotushanke, ja vastaavia hankkeita aiotaan tulevina vuosina toteuttaa lisää.

Vuosina 2008–2018 METSO-ohjelman rahoituksella on perustettu uusia suojelualueita noin 55 835 hehtaaria. Kun mukaan lasketaan vuonna 2014 valtioneuvoston METSO-periaatepäätöksellä 13 000 hehtaaria luonnon-suojeluun siirrettyjä Metsähallituksen maita, on ympäristöministeriön hallinnonalalla suojeltujen METSO-kohteiden kokonaispinta-ala nyt noin 68 835 hehtaaria. Tämä on 72 % ympäristöministeriön 96 000 hehtaarin suojelutavoitteesta vuodelle 2025. Jotta tavoite saavutetaan, kohteita tulee suojella vuosittain keskimäärin 3 900 hehtaaria ohjelman loppukauden aikana.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on kameran avulla toteutettu ympäristötukisopimuksia 40 550 hehtaaria, luonnonhoidon suunnittelua 12 462 hehtaaria ja luonnonhoitotoita 4 739 hehtaaria. METSO-ohjelman tavoitteen mukaan ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeiden toteutuksella on määrä turvata monimuotoisuutta 82 000 hehtaaria vuoteen 2025 mennessä. Tavoitteesta on vuoden 2018 loppuun mennessä toteutettu noin 55 %. Tavoitteen saavuttamiseksi vuotuisen suoritustason pitäisi olla noin 5 200 hehtaaria ohjelman loppuun.

Vuonna 2018 Metsähallitus ennallisti ja toteutti luonnonhoitoa valtion suojelualueilla (METSO-alueella) yhteensä 3 324 hehtaarin alalla. Yhteensä Metsähallitus on toteuttanut ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia valtion suojelualueilla 21 576 hehtaarin alalla vuosina 2008–2018. Vuonna 2018 Metsähallitus toteutti yksityisillä suojelualueilla kertaluontoisia kunnostustoimia 104 hehtaarilla. METSO-kauden 2008–2018 aikana Metsähallitus on tehnyt ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia yksityisillä suojelualueilla yhteensä 1 802 hehtaarin alalla.

Luonnonvarakeskuksen METSO-tutkimushankkeissa on selvitetty mm. METSOssa suojeltujen kohteiden ekologista laatua ja kohteiden valintaperusteiden toimivuutta. Tutkimuksen mukaan METSOssa on onnistuttu suojelemaan monia arvokkaita metsäkohteita. Valintaperusteet toimivat hyvin ja METSO-ohjelmassa suojellut kohteet ovat keskimäärin laadukkaita.

Ekologiset päätösanalyysit yhteiskunnallisen päätöksenteon tukena -hankkeen (MetZo II) tuottamia Zonation-metsäanalyyysien tuloksia käytetään ELY-keskuksissa ja Suomen metsäkeskuksessa mm. maanomistajien METSO-ohjelmaan tarjoamien kohteiden arviointiin ja METSO-viestinnän kohdentamiseen. Zonation-tulosten perusteella on päivitetty Metsään.fi-palveluun ”potentiaalinen METSO-kohde” -merkintä, jonka maanomistaja voi nähdä omien maittensa osalta. Vuonna 2018 valmistui uusi metsäisten elinympäristöjen Zonation-analyysi päivitettyillä paikkatietoaineistoilla sekä suo- ja metsäelinympäristöjä samanaikaisesti tarkasteleva analyysi.

Vuonna 2018 MMM:n rahoituksella käynnissä neljä valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta: Digi-riistametsähanke, Lisää vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta suojavyöhykehakkuihin, Lehtometsien havi-

naa Pirkanmaalla ja Tuli takaisin metsiin sekä kolme METSO-yhteistoimintaverkoston. Hankkeissa on keskittynyt mm. metsien virkistys- ja luontomatkailuvaikutusten huomiointiin osana METSOa, metsänomistajien omaehtoiseen luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, lehtojen luonnonhoitoon, metsäkanalinnuille sopivien elinympäristöjen tunnistamiseen metsävaratiedoista ja erilaisten suojavyöhykehakkuiden vaikutuksiin sekä kuluksi.

Vuonna 2018 tehtiin METSO-ohjelman väliarviointi. Sen toteuttivat Jyväskylän yliopisto, Pellervon Taloustutkimus (PTT) ja Gaia Consulting Oy ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tilauksesta. METSO-ohjelmalla suojellut kohteet ovat tuoreen väliarviointin mukaan luontoarvoiltaan laadukkaita ja täydentävät hyvin luonnonsuojelualueverkostoaamme. Vapaaehtoiseen suojeluun perustuva ohjelma nauttii lisäksi laajaa arvostusta metsänomistajien ja metsäalan muiden toimijoiden parissa.

Vapaaehtoisen luonnonsuojelun ongelmana on pidetty sitä, että suojelua ei voitaisi kohdentaa ekologisesta näkökulmasta riittävän hyvin. Paikkatietoon perustuvat analyysit osoittavat kuitenkin, että METSO-ohjelman suojelukeinoilla on saavutettu ekologisesti varsin laadukas ja toisiinsa nähden hyvin sijoittuvien alueiden verkosto.

Arviointiraportissa esitetään eräitä kehittämissuhteita METSO-ohjelmaan. Metsiensuojelua tulisi esimerkiksi kohdentaa entistä vahvemmin eteläisimpään Suomeen, jossa suojeluverkosto on tällä hetkellä kaikkein heikoin. Raportissa ehdotetaan myös METSO:n kohdentamista tietyille arvokkaille seuduille luontoarvokeskitymien rakentamiseksi. Arvioinnin tekijät suosittelivat, että METSO-ohjelmassa hyväksi havaittuja suojelukeinoja tulisi jatkaa myös ohjelmakauden jälkeen.

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategia ja toimintaohjelma 2012–2020

Valtioneuvosto teki vuonna 2012 periaatepäätöksen Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategiasta. Periaatepäätöksen mukaisesti asianomaiset ministeriöt valmistelivat strategiaa toimeenpanevan toimintaohjelman. Luonnon monimuotoisuuden toimintaohjelman toteutumisen seurannasta vastaa ympäristöministeriön asettama laajapohjainen biodiversiteettityöryhmä. Toimintaohjelmassa on 105 toimenpidettä, joiden edistämiseksi on määritelty vastuutahot. Toimenpideohjelman seuranta tehtiin vuonna 2018, ja se löytyy nettisivuilta <https://www.luonnontila.fi/toimintaohjelma/esittely>.

Biodiversiteettityöryhmä jatkoi työtään Biotalous- ja puhtaiden ratkaisujen ministerityöryhmän 8.6.2016 tekemien linjausten mukaisesti. Vuonna 2018 aloitettiin biodiversiteettisopimuksen kuudennen maaraportin laatiminen. Raportti valmistuu maaliskuussa 2019.

Pyöreän pöydän metsäkeskusteluprosessi

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen käynnisti tammikuussa 2016 pyöreän pöydän metsäkeskusteluprosessin, jossa käsitellään laajalla osallistujajoukolla metsien käytön kestävyttä erityisesti metsäluonnon monimuotoisuuden näkökulmasta. Prosessia vetävät ministerit Tiilikainen ja Leppä yhdessä. Prosessiin osallistuu kolmisenkymmentä metsä- ja luonnonsuojelualueen organisaatiota. Tavoitteena on löytää uusia keinoja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseen.

Suomen itsenäisyyden juhluvuoden kunniaksi järjestettyyn Luontolahjani satavuotiaalle -kampanjaan liittyvät valtion maiden kohteet julkistettiin kampanjan päätöstilaisuudessa 30.5.2018. Valtaosa valtion uusista suojelualueista (94 kpl) oli Metsähallituksen kohteita. Yli puolet niistä sijaitsi Etelä-Suomessa, 27 Pohjanmaa-Kainuun alueella ja 15 Lapissa. Valtion kampanjassa suojelujen kohteiden kokonaispinta-ala oli 3 358 hehtaaria. Alueista 378 ha on ollut jo aiemmin luontokohteina metsätaloustoimien ulkopuolella, esimerkiksi soidensuojelun täydennyskohteina.

Pyöreän pöydän keskusteluissa vuonna 2018 käsiteltiin mm. METSO-ohjelman toteutusta, Monimetsä-hanketta, tulen käyttöä, suurten petolintujen huomioon ottamista metsänkäsittelyssä, jaksollista ja eri-ikäisraken-teista metsätaloutta, suomalaisten metsäsuhdetta, virtavesiasioita, riistametsänhoitoa, talousmetsälehtojen hoitoa, kansallisen metsästrategian päivitystä ja metsäteollisuuden metsäympäristöohjelmaa.

Metsäteollisuuden ympäristöohjelma

Metsäteollisuuden viisivuotisen metsäympäristöohjelman tavoitteena on yhdessä sidosryhmien kanssa parantaa metsäteollisuuden toimintaa metsäympäristöasioissa sekä lisätä aktiivista ja avointa viestintää. Ohjelmassa oli vuonna 2018 käynnissä neljä hanketta, joista laajin on Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) ja Luonnonvarakeskuksen (Luke) toteuttama metsätalouden monimuotoisuusvaikutuksia kahden skenaarion avulla selvittävä tutkimushanke. Syksyllä 2018 esiteltiin hankkeen puitteissa VMI-tietoihin perustuvia, monimuotoisuuden kannalta tärkeissä rakennepiirteissä tapahtuneita muutoksia.

Metsäteollisuuden Lisää lahopuuta talousmetsiin -toimintaohjelman jalkautusta jatkettiin vuonna 2018 esim. sidosryhmiä osallistamalla. Ohjelman merkittävin onnistuminen vuonna 2018 oli metsäisten toimijoiden sitouttaminen lahoppuun turvaamiseen talousmetsissä. Metsäympäristöohjelmassa rahoitettiin myös jatkuvaa kasvatusa turvemailla tutkivaa Luken hanketta ja toteutettiin aiheeseen liittyvää viestintää. Neljäs hanke, puukaupan ja suojelun yhdistävä tukimalli, tarkentui suojeluvähennykseksi, josta teetettiin pro gradu -työ.

Metsäympäristöohjelman päivitystarve arvioitiin vuonna 2018. Päivitetty hankekokonaisuus julkistetaan vuonna 2019.

Kestävä kehitys

YK:n jäsenmaat sopivat syyskuussa 2015 New Yorkissa järjestetyssä huippukokouksessa globaaleista kestävästä kehityksen tavoitteista ja toimintaohjelmasta (Agenda 2030). Valtioneuvoston selonteko kestävästä kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda 2030:sta ilmestyi helmikuussa 2017 (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 3/2017). Toimintaohjelmaan sisältyy metsien kestävä käyttö osana biotalouden kehittämistä. Metsästrategia toteuttaa metsiin liittyviä Agenda 2030 -tavoitteita.

Suomen kansallinen tulkinta globaalista kestävästä kehityksen toimintaohjelmasta on Kestävästä kehityksen yhteiskuntasitoumus ”*Suomi jonka haluamme 2050*”. Se on kansallinen kestävästä kehityksen strateginen linjaus, joka sisältää vision, periaatteet ja kahdeksan tavoitetta Suomelle vuoteen 2050 asti. Sitoumus päivitettiin keväällä 2016 vastaamaan Agenda 2030:n periaatteita, tavoitteita ja toimeenpanon keinoja.

5.4 Metsätalouden vesiensuojelua tukevat ohjelmat ja strategiat

Vesienhoidon toteutusohjelma

Metsätalouden vesiensuojelua toteutetaan vesienhoidon toteutusohjelman kautta. Toteutusohjelma tukee Kansallisen metsästrategian tavoitetta 3.2. ELY-keskukset ovat yhteistyössä alueellisten yhteistyöryhmien kanssa laatineet vesienhoitosuunnitelmat ja niiden toimenpideohjelmat. Valtioneuvosto hyväksyi 3.12.2015 vesienhoitosuunnitelmat vuoksiksi 2016–2021.

Metsänhoidon lisätarpeita vuosille 2016–2021 arvioitaessa todettiin, että suunnitelmissa esitettävät metsätalouden vesiensuojelutoimet tulee ottaa kattavasti käyttöön vesistövaikutusten minimoimiseksi. Kuormituksen vaikutuksille herkimmille alueille tulee lisäksi kohdentaa metsätalouden perusvesiensuojelutasoa tehokkaampia toimenpiteitä. Luonnonhoitohankerahoitusta tulee suunnata erityisesti vesiensuojelutoimenpiteisiin.

Vesien ja merenhoidon kärkihankerahoituksena toteutetaan kahta metsätalouden vesiensuojeluhanketta. Tapio Oy:n koordinoiman **Luonnonmukainen valuma- ja maa-vesien käsittelymenetelmä happamien sulfaattimaiden metsänuudistamisaloilla – HaSuMetsä** -hankkeen tavoitteena on selvittää, vähentääkö tuhkalannoitus metsänuudistamisen ja siihen liittyvän maanmuokkauksen yhteydessä uudistus- ja lahtevien valumaveden happamuutta. Suomen ympäristökeskuksen koordinoimassa **Puupohjaisilla uusilla materiaaleilla tehoa metsätalouden vesiensuojeluun ja kunnostuksiin – PuuMaVesi** -hankkeessa suunnitellaan ja testataan uusia puupohjaisia materiaaleja, kuten risu- ja rankatukkeja, joiden pinnoille kehitettyä biofilmiä ja sitä hyödyntävä eliöstö suodattavat epäpuhtauksia vedestä.

Toimenpiteitä ja hankkeita vesiensuojelun tehostamiseksi

Tapio Oy:n vetämällä yhteistyöhankkeilla metsätalouden vesiensuojelua kehitettiin seuraavalla tavalla:

Metsätalous pohjavesialueilla -hankkeella kehitettiin toimintamallia suometsän hoitohankkeen suunnittelijan ja ELY-keskuksen pohjavesiasiantuntijan väliseen yhteistyöhön ja vuoropuheluun. Lisäksi hankkeella kehitettiin ojien kunnostuksen riskejä pohjavesialueella kuvaava työkalu. Työkalun avulla suunnittelija ja viranomaiset voivat tulevaisuudessa arvioida ojien kunnossapidosta aiheutuvaa riskiä pohjavedelle, mikäli oja perataan pohjavesialuerajauksen reunavyöhykkeellä. Työkalun kehittäminen jatkuu ja se otetaan testikäyttöön alkuvuodesta 2019.

Hämeen ammattikorkeakoulun vetämällä **Luonnonmukaisen vesirakentamisen viestintä (Ok – ojat kuntoon)** -hankkeella tuotettiin vesiensuojelurakenteiden kunnossapitoa käsittelevät ohjekortit maanomistajien ja suunnittelijoiden käyttöön. Korttien sisältö vietiin osaksi Tapion metsänhoitokortiston vesiensuojelua käsittelevien korttien sisältöä. Lisäksi hankkeella pidettiin vesiensuojeluun liittyviä koulutus- ja seminaarilaisuuksia toimihenkilöille, urakoitsijoille ja maanomistajille. Hankkeella osallistuttiin kouluttajina myös Seinäjoen AMK:n ja Hämeen AMK:n yhteisesti toteuttamaan ojitussisännöintikoulutukseen. Hankkeella esiteltiin myös metsätaloudessa uutta 2-tasouomaratkaisua vesiensuojelumenetelmänä.

Paikkatietoaineiston hyödyntäminen kunnostusojituksen suunnittelussa -hankkeella tuotettiin yhteistyössä Suomen metsäkeskuksen kanssa SMK:n verkkosivuille tarinakartan muodossa oleva koulutusaineisto, työkalupakki, jonka avulla suometsän hoitohankkeen suunnittelija pystyy hyödyntämään erilaisia vapaita paikkatietoaineistoja hankkeensa suunnittelussa. Paikkatieto antaa mahdollisuuden tarkastella koko suunnittelualuetta kokonaisuutena. Esimerkiksi laserkeilausaineistosta muodostettujen korkeusmallien avulla pystytään arvioimaan suometsien hoitoon liittyvää ojaverkoston kunnostustarvetta entistä tarkemmin. Nykytekniikan avulla suunnittelun alueen toimenpiteiden taloudellisuustarkastelu, peruskuivatuksen kunnossapidon suunnittelu, vesien johtamisen suunnittelu sekä vesiensuojelurakenteiden mitoittamisen ja sijoittamisen suunnittelu on aiempaa huomattavasti vaivattomampaa.

HydrologiaLIFE -hankkeella kehitetään Tapio Oy:n, Suomen Metsäkeskuksen ja Metsähallituksen luontopalveluiden yhteistyönä menettelyä, jolla suometsän hoitohankkeen yhteydessä perattavien ojien vedet voidaan johtaa naapurissa olevalle, ojituksesta aiemmin kuivahtaneelle suojelualueelle. Veden palauttamisella halutaan parantaa ojituksesta kuivahtaneen suon elinympäristön tilaa. Veden palauttaminen hyödyttää samalla suometsien hoitohankkeen vesiensuojelua. Vesien johtaminen suojelusuolle edellyttää tiivistä yhteistyötä. Yhteistyön toimivuutta pilotoidaan, toteuttamalla käytännössä suometsän hoitohankkeita, joissa vettä johdetaan ennallistettavalle Natura 2000 -suolle. Yhteistyön toimintamallia koulutetaan suometsien hoitohankkeiden suunnittelijoille edellä mainituilla pilottikohteilla. Samoin maanomistajille järjestetään retkeilyjä aiheesta näillä kohteilla.

Maa- ja metsätalousministeriö rahoitti Luken koordinoimaa metsätalouden vesistökuormitusverkostoa, jonka 31 pysyvää mittauspistettä käsittävällä verkolla pystytään vertaamaan luonnontilaisten alueiden kuormitusta metsätalouskäytössä olevien alueiden kuormitukseen.

Luken ja Syken yhteistyönä koottiin ja selvitettiin kaikki saatavissa oleva tutkimus- ja seuranta-aineisto metsätaloustoimien aiheuttamasta vesistökuormituksesta usean vuosikymmenen ajalta. Selvityksellä valmisteltiin vesienhoitosuunnitelmien laadintaan tarvittavien taustatietojen hyödynnettävyyttä ja vertailukelpoisuutta.

5.5 Maaseutupoliittiset linjaukset

Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma

Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma tukee osaltaan metsästrategian tavoitteita liittyen infrastruktuuriin, kaavoitukseen, yrittäjyyden edistämiseen sekä ekosysteemipalveluihin (1.1., 1.2., 2.2, 3.1., 3.2.).

Kansallisen metsästrategian 2025 tavoitteiden saavuttamista on edesautettu muun muassa maaseutupoliittikan verkostojen kautta. Vuosina 2017–2019 maaseutupoliittikan verkostot muodostuvat seuraavien painopisteiden ympärille.

- harvaan asutut alueet
- elinvoimainen toimintaympäristö
- kansalaistoiminta ja hyvinvointi
- osaaminen ja työllisyys
- ruotsinkieliset alueet.

Maaseudun kehittämisohjelma

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020 hyväksyttiin 12.12.2014 (www.maaseutu.fi). Vuosina 2014–2020 maaseutuohjelmasta on haettavissa reilut 8 miljardia euroa erilaisia tukia, joiden avulla kehitetään maaseutua. Maaseutuohjelmasta voidaan myöntää yrityksen perustamistukea uusien yritysten perustamiseen ja toimivien yritysten uusiutumiseen maaseudulla (pienet yritykset). Tuen ulkopuolelle on rajattu varsinainen metsätalous. Tukea voidaan kuitenkin harkinnan mukaan myöntää metsätaloutta palvelemaan yritys-toimintaan, jolla on uutuusarvoa.

Maaseutuohjelmasta voidaan myöntää investointitukea

- puutavaran jalostukseen ja puutuotteiden valmistukseen maaseudulla (pienet yritykset).
- investointitukea uusiutuviin energialähteisiin perustuvaan hajautettuun lämmön ja sähkön tuotantoon ja jakeluun.
- ympäristön- ja maisemanhoitopalveluihin ja metsäpalveluyrittäjyyteen sekä matkailu-, virkistys-, kulttuuri- ja muihin vapaa-ajan palveluihin, mukaan lukien hyvinvointiin ja terveyden ylläpitoon sekä edistämiseen liittyvät palvelut, joiden tuottamisessa hyödynnetään vihreää infrastruktuuria mukaan lukien metsät.

Elintarvikkeiden tarjontaa monipuolistetaan erikois- ja laatutuotteiden jalostukseen, kuten luonnontuotteiden jalostamiseen tehtävillä investoinneilla.

5.6 Alueelliset metsäohjelmat

Vuonna 2015 laadittiin metsäneuvostojen johdolla 14 alueellista metsäohjelmaa (AMO) kaudelle 2016–2020. Ohjelmien sisällöissä korostuvat kansallisen metsästrategian tavoitteiden rinnalla kunkin alueen omat metsäbiotalouden kehittämistavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet. Metsäohjelmien keskeinen tavoite on metsien lisääntyvän, monipuolisen ja kestävä käytön kautta tuoda työtä ja hyvinvointia maakuntiin. Samassa yhteydessä laadittiin alueelliset luonnonhoidon toteutusohjelmat.

Alueelliset metsäneuvostot seuraavat ja edistävät metsäohjelmien toteutumista. Suomen metsäkeskuksen yhtenä tulostamittarina on, että v. 2018 on käynnistetty 150 AMOissa priorisoitua toimenpidettä. Alueiden ilmoitusten mukaan ohjelmien toteutus etenee vauhdilla, sillä vuoden lopussa oli käynnissä 199 priorisoitua hanketta tai toimenpidettä. Vuoden 2017 lopulla käynnistetty AMOjen toimenpiteiden päivitystyö valmistui metsäneuvostoissa alkuvuodesta 2018. Prosessissa päivitettiin AMOjen toimenpiteet vastaamaan mahdollisimman hyvin ohjelmien loppukauden (2018–2020) tarpeisiin. Alueelliset metsäohjelmat ja niiden päivitysten tulokset löytyvät verkossa osoitteesta <https://www.metsakeskus.fi/alueelliset-metsaohjelmat>.

Alueellisten metsäohjelmien toimenpiteitä toteutetaan usein aluekehityshankkeiden kautta. Metsäkeskus on tällä EU-ohjelmakaudella onnistunut erilaisten kumppanuuksien avulla metsäallisten hankkeiden käynnistämisessä ympäri maan. Metsäkeskuksella oli vuonna 2018 käynnissä noin 100 EU-osarahoitteista kehittämissä hanketta, jotka toteuttavat alueellisten metsäohjelmien ja kansallisen metsästrategian tavoitteita. Hankkeista 12 oli valtakunnallisia. Keskeisimmät hankkeiden teemat olivat metsätilarakenteen kehittäminen, bioenergian käytön edistäminen ja talousmetsien luonnonhoidon kehittäminen.

Liitteessä 2 esitetään esimerkkejä priorisoiduista AMO-toimenpiteistä vuonna 2018.

5.7 EU:n ja kansainvälinen metsäpolitiikka

Kansainväliset ja EU-tason energia- ja ilmastopoliittiset linjaukset

Metsäsektoriin vaikuttavat keskeisesti energia- ja ilmastopoliittikan linjaukset, joita tehdään mm. kansainvälisen ilmastopoliittikan ja EU:n energia- ja ilmastopoliittikan valmistelussa ja toteuttamisessa.

Suomi ratifioi Pariisin ilmastopoliittikan 14.11.2016. Tavoitteeksi on asetettu, että ihmisen toiminnasta aiheutuvien päästöjen ja nieluja tulisi olla tasapainossa tämän vuosisadan toisella puoliskolla. EU on sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasujen päästöjä vuoteen 2030 mennessä 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta ja asettanut tavoitteeksi uusiutuvien energianlähteiden osuuden nostamisen vuoteen 2030 mennessä vähintään 27 prosenttiin. Nämä vuoteen 2030 asti ulottuvat EU:n energia- ja ilmastotavoitteet ohjaavat keskeisesti EU:n toimenpiteitä vuoden 2020 jälkeen, ja tähän liittyen Euroopan komissio on antanut vuosina 2016–2017 useita uusia lainsäädäntöehdotuksia. Näistä metsäsektoria koskevat erityisesti uusiutuvaa energiaa, bioenergian kestävyttä sekä hiilinieluja koskevat EU-säädökset ja laskentaperiaatteet.

Uusi päästökauppadirektiivi sekä taakanjako- ja LULUCF-asetukset muodostavat kokonaisuuden, jolla toimeenpannaan Pariisin ilmastopoliittikan ja ohjataan EU:n ilmastopoliittikkaa vuosina 2021–2030. Metsätalouden näkökulmasta näistä tärkein on komission heinäkuussa 2016 julkaisema LULUCF-asetusehdotus maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous -sektorin sisällyttämisestä EU:n ilmastopoliittikkaan. Asetus hyväksyttiin 30.5.2018. Asetuksella määritellään, miten hiilinielu ja metsien ja maankäytöstä aiheutuvat päästöt otetaan huomioon EU:n ilmastotavoitteissa vuoteen 2030 saakka. Kukin jäsenmaa asettaa itse sovittuja kriteerejä käyttäen hoidetun metsämaan vertailutason kausille 2021–2025 ja 2026–2030. Vertailutason määrittämisen kriteerinä on metsien hiilensidontakyvyn ylläpito ja vahvistaminen pitkällä aikajänteellä Pariisin ilmastopoliittikan mukaisesti. Metsistä saatavaa laskennallista nieluhyötyä rajoitetaan tiukasti perusvuoden päästöihin sidotulla kattoluvulla. Käytännössä tämä tarkoittaa, ettei metsänielua voida hyödyntää täysimääräisesti muista maankäytöstä aiheutuvien päästöjen kattamiseen. Suomi sai hyvin metsäisenä maana kuitenkin erillisjouston, jonka avulla se voi tarvittaessa kompensoida esimerkiksi maankäytön muutoksesta aiheutuvia päästöjä. LULUCF-asetuksen edellyttämä Suomen metsien vertailutasoesitys valmisteltiin 2018 aikana. Vertailutason asettamisen tavoitteena on sisällyttää metsät EU:n energia- ja ilmastokehykseen sekä ylläpitää ja vahvistaa hiilinieluja pitkällä aikavälillä. Vertailutasoesitys julkaistiin ja lähetettiin komissiolle joulukuussa 2018.

Komission marraskuussa 2016 julkaisema nk. puhtaan energian paketti sisältää useita energiasektoria koskevia direktiivejä ja asetuksia. Metsätalouden ja puupohjaisen energian näkökulmasta näistä tärkein on uusiutuvan energian direktiivi sekä siihen sisältyvät EU-tason kestävyyskriteerit biomassoille. Direktiiviä koskevat kolmikantaneuvottelut saatiin päätökseen kesäkuussa 2018 ja direktiivi julkaistiin joulukuussa 2018. Voimassa olevassa direktiivissä kestävyyskriteerit ovat koskeneet vain nestemäisiä biopolttoaineita. Uusi direktiivi merkitsee kestävyyskriteerien soveltamisalueen laajentumista vuodesta 2021 lähtien myös kiinteisiin energiabiomassoihin. Kestävyyskriteerit koskevat siis jatkossa mm. metsähakkeen käyttöä sähkön ja lämmön tuotannossa. Metsäbiomassojen tuotannon kestävyys tarkastelu voi tapahtua maatasolla ja hyödyntäen mm. olemassa olevaa lainsäädäntöä ja muita järjestelmiä.

EU:n metsästrategian toimeenpano

EU:n metsästrategian toimeenpano ja komission Pysyvän metsäkomitean – jossa jäsenmaat ovat edustettuina – parempi hyödyntäminen valmistelutyössä on tuonut ryhtiä siihen, kuinka metsänäkökulmaa on tuotu eräisiin Suomelle tärkeisiin lainsäädäntöaloitteisiin. Pysyvän metsäkomitean rooli oli vahva komission valmistellessa edellä mainittua esitystä kiinteiden energiabiomassojen kestävyyskriteereiksi, ja komission marraskuussa 2016 antama uusiutuvan energian direktiiviehdotus noudatti kestävyyskriteerien osalta varsin hyvin Pysyvän metsäkomitean suosituksia. EU:n metsästrategian väliarvio toteutettiin vuoden 2018 aikana. Neuvosto laati kevään 2019 aikana päätelmät väliarvioon liittyen, ottaen samalla jo kantaa tulevaisuuden muutostarpeisiin, sillä metsästrategia tähtää vuoteen 2020.

Maa- ja metsätalousministeriön kahdenvälinen metsäyhteistyö vuonna 2018

Kahdenvälisen metsäyhteistyön pääkohteet olivat edelleen Kiina ja Venäjä. Marraskuussa 2018 pidettiin Suomi-Kiina metsätyöryhmän 20. kokous Kiinassa ja sovittiin seuraavan kahden vuoden työohjelma. Kiinaa perinteisesti kiinnostaneen yksityismetsätalouden kehittämisen lisäksi uusiksi kiinnostuksen aiheiksi nousivat valtion metsätalous ja kansallispuistojen hallinta. Vastaavasti Suomen ja Venäjän hallitustenvälisen talouskomission alaisen kestävän metsätalouden työryhmän kokous pidettiin marraskuussa Moskovassa. Kokouksessa käsiteltiin maiden ajankohtaisia metsäpoliittisia aiheita sekä sovittiin maiden välisen metsätalouden yhteisymmärryspöytäkirjan päivittämisestä.

Vuoden aikana ministeriössä vieraili totuttuun tapaan useiden maiden delegaatioita.

6 Hallinnon joustavuuden kehittäminen

Tavoitteena on, että hallinto, sen yhteistyö ja palvelut tukevat alan kilpailukykyä ja vastaavat asiakkaiden tarpeisiin. Metsäalan organisaatioiden lainsäädäntömuutoksia vaatineet kehittämishankkeet toteutettiin vuosina 2011–2016. Vuonna 2018 maa- ja metsätalousministeriön tulohajautuksessa keskityttiin Suomen metsäkeskuksen, Metsähallituksen ja Luken strategisen ohjauksen vahvistamiseen siten, että KMS:n ja muiden keskeisten strategioiden ja organisaatioiden omien strategioiden sekä tulossopimusten linjaukset tukivat vielä aiempaa vahvemmin toisiaan ja ennakoivat toimintaympäristön muutoksia.

Suomen metsäkeskus

Vuonna 2018 Metsäkeskukseen toimitettiin 136 000 metsänkäyttöilmoitusta ja 138 000 kemera-hakemusta tai -toteutusilmoitusta. Kaikista Metsäkeskukselle toimitettavista hakemuksista ja ilmoituksista 87 % tulee sähköisesti. Sähköinen asiointi on lisännyt hallinnollisen päätöksenteon nopeutta, tarkkuutta ja tehokkuutta.

Metsätietolain muutos 1.3.2018 loi mahdollisuuden jakaa sähköisesti metsätietoa ilman henkilötietoa. Vuoden 2018 aikana metsätietoon tehtiin 3 miljoonaa latausta ja tietoja ladattiin 6 777 Gb. Avoimen tiedon pohjalle on syntynyt runsaasti yksityistä palveluliiketoimintaa.

Metsä- ja omistajatietoa on hyödynnetty koulutus- ja neuvontapalvelujen ja viestinnän kohdentamisessa sekä elinkeinojen ja luonnonhoidon kehittämishankkeissa. Metsään.fi-palvelua käytti noin 45 000 metsänomistajaa.

Metsähallitus

Metsähallituksen strategia päivitettiin vuonna 2018. Metsähallituksen tavoitteena on sovittaa yhteen valtion maihin kohdistuvia odotuksia. Metsähallitus takaa valtion maiden parhaan kestävä hyödyn yli sukupolvien. Strategian päivityksessä vastuullisuus kytkettiin entistä vahvemmin osaksi linjauksia läpileikkaavana teemana. Kaksi isoa vastuullisuuslupausta tehtiin: Metsähallitus turvaa luonnon monimuotoisuuden ja toimii ilmastoviiastaasti. Konserniyksiköiden ja vastuualueiden työnjakoa täsmennettiin. Vastuullisuusohjelmaa vietiin eteenpäin, ja toimintatapaohje valmisteltiin vastuullisten toimintatapojen jalkauttamiseksi.

Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä käynnistyi viime vuoden lopussa projekti, jossa selvitetään, voiko metsäsuunnittelua automatisoida tekoälyn avulla. Tavoitteena on tekoälylle soveltuvien työvaiheiden automatisointi, mikä mahdollistaisi henkilöstön keskittymisen ”todellista älyä” vaativiin asioihin ja maastotöihin. Myös toiminnanohjausjärjestelmää laajennettiin puunkorjuuseen ja -kuljetukseen.

Henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden koulutusta kehitettiin voimakkaasti sähköisen osaamisympäristön edistämiseksi.

Luonnonvarakeskus

Luonnonvarakeskuksen neljäs toimintavuosi toteutui pääosin suunnitelmien mukaisesti. Vuoden 2018 alussa käynnistyneellä kolmivuotiskaudella Luke tähtää ennen kaikkea kansainväliseen kilpailukykyiseen tutkimukseen, vaikuttavuuteen, vahvaan yritys yhteistyöhön, asiakastytyytyvyyteen, kampusyhteistyön vahvistamiseen sekä strategiaan kansainvälisiin kumppanuuksiin. Syksyllä valmisteltiin vuodenvaihteessa voimaan astunut uudistus, jossa organisoitiin uudelleen yleisjohto ja Tutkimuksen tukipalvelut -yksikkö sekä tutkimus- ja asiakkuusprosessin ohjaus. Uudistus yksinkertaistaa ja selkeyttää johtamista sekä lisää läpinäkyvyyttä, tehokkuutta ja joustavuutta johtamisessa ja palveluissa.

Vuonna 2018 Lukessa tehtiin 1 309 henkilötyövuotta (2017: 1 286 htv). Erityisesti panostettiin esimiesten ja projektivastaavien osaamisen kehittämiseen. Henkilöstötutkimuksen perusteella työtyytyväisyys on ennallaan (keskiarvo 3,44; edellinen tutkimus loppuvuodesta 2016: 3,42). Vastausprosentti oli 75 (2016: 73 %). Esiemiesindeksin keskiarvo oli 3,61 (2016: 3,57).

Luke osallistui tutkimukseen pohjautuen yhteiskunnalliseen keskusteluun metsien kestävästä käytöstä, hiilinieluista, maankäytön ilmastovaikutuksista, biotalouden ympäristövaikutuksista, luonnon monimuotoisuudesta ja geenivaroista, elintarviketalouden kilpailukykyä, arktisesta biotaloudesta, ruoantuotannon ja kulutuksen vastuullisuudesta, ruokahävikistä, vaelluskalojen olosuhteita ja lohiseurannoista sekä suurpetojen kannanarvioinnista.

7 Vuoden 2019 keskeiset toimenpiteet

Valtioneuvosto vahvisti helmikuussa 2019 periaatepäätöksellään metsäneuvoston joulukuussa 2018 hyväksymän päivitetyn kansallisen metsästrategian. Päivitetystä strategiassa kuvataan metsäalan kehittämisen painopistealueet ja toimenpiteet, joihin julkinen valta lähivuosina keskittyy osana alan yhteistä kehittämistä. Strategian päivitystyössä hankeosiota uudistettiin vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä. Strategiassa huomioidaan nyt aiempaa selkeämmin muun muassa keinot ilmastokestävyyden ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseen.

Metsäala on kehittynyt muutamien viime vuosien aikana pääosin haluttuun suuntaan; jalostava teollisuus on kasvanut, uudistunut ja monipuolistunut ja samanaikaisesti erityisesti talousmetsien luonnonhoitoon on panostettu. Vaikka suunta on ollut pääosin hyvä ja monella mittarilla mitattavia tavoitteita on jo saavutettu, on myös sellaisia tavoitteita, joihin ei ole päästy tai mittarit ovat niissä lukuisista toimista huolimatta yhä punaisella. Erityisesti kannetaan huolta seuraavien mitattavien tavoitetasojen saavuttamisen edellytyksistä vuoteen 2025 mennessä: julkisen T&K-rahoituksen määrä sekä tutkimuksen suorittaneiden määrän vastaaminen tarvetta, taimikon ja nuoren metsän hoidon määrän vastaaminen hoitotarvetta, METSO:n tavoiteltavien toteutusmäärien saavuttaminen sekä väyläverkoston tarkoituksenmukaisen kunnon saavuttaminen. Nämä kaikki ovat myös päivitetyn strategian keskeisiä tavoitteita, joiden toteutumisen eteen ponnistellaan myös vuonna 2019.

Vuonna 2019 panostetaan päivitetyn metsästrategian toteuttamiseen sekä strategiasta ja sen toimista viestimiseen sekä uusien hankkeiden ja hankekokonaisuuksien käynnistämiseen. Strategiaan lisätyt kokonaan uudet hankkeet koskevat ilmastokestävää metsätaloutta, kansainvälistä metsäpolitiikkaa ja EU-vaikuttamista sekä puusta valmistettavia tuotteita. Läpileikkaavina hankkeina strategiassa korostuvat digitalisaatio sekä moniarvoisen viestinnän ja vuorovaikutuksen lisääminen. Metsänhoitomenetelmien monipuolistaminen, monimuotoisuuden turvaaminen, vesiensuojelu ja monipuolistuva elinkeinotoiminta ovat lisäksi nyt mukana entistä useammassa strategian hankkeessa.

Metsästrategian tavoitteiden saavuttaminen edellyttää muun muassa rahoituksen oikeaa kohdentamista. Rahoitustarpeita kohdistuu erityisesti tutkimus- ja kehittämistoimintaan, METSO-ohjelmaan ja monipuolisen infrastruktuurin ylläpitoon. Rahoituksen varmistaminen metsästrategian toteutukseen on keskeistä, jotta päivitetyn metsästrategian mukaisten uusien toimenpiteiden toteuttaminen voidaan riittävän vahvoin resurssien aloittaa ja vielä saavuttamattomat strategiset tavoitteet kyetään mahdollisimman pitkälti saavuttamaan ja niitä edistävät jo etenevät hankkeet voidaan viedä päätökseen.

Kokonaisuudessaan metsästrategian toimeenpanossa keskitytään vuoden 2019 aikana erityisesti seuraaviin strategisiin hankkeisiin:

- Resurssitehokas ja kestävä metsänhoito
- Talousmetsien luonnonhoito ja metsäluonnon monimuotoisuus
- Ilmastokestävä metsätalous
- Metsätieto ja alustatalous
- Osaaminen ja koulutus.

Keskeisimmät toimenpiteet vuonna 2019 liittyvät uuden kannustejärjestelmän valmisteluun ja sen edellyttämään pohjatyöhön. Uusi kannustejärjestelmä on monella tapaa sidoksissa sekä metsänhoidon, luonnonhoidon ja ilmastokestävyyden teemoihin ja niihin liittyviin hankkeisiin. Kannustejärjestelmällä vaikutetaan metsien tulevan kasvun kannalta oleelliseen pyrkimykseen hoitaa taimikot ja nuoret metsät ajallaan. Kannustimilla voidaan vaikuttaa myös suometsien hoitoon ja valintoihin sekä luontolaatuun suometsien käsittelyissä. Suomeksiin liittyvän tiedon sekä tietotarpeiden kokonaisvaltaista tarkastelua tehdään vuonna 2019 useissa hankkeissa. Kokoavana foorumina toimii Metsäpolitiikkafoorumi, jonka vuoden 2019 erityisteemana ovat suometsät.

Muuta keskeisintä toimintaa vuonna 2019 on metsänhoitosuosituksen ajantasaistaminen (ml. jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen suositukset sekä koulutuskierrosten ja suositusten digitalisoiminen). Talousmetsien luonnonhoitoa kehitetään osana jokapäiväistä metsänhoitoa esimerkiksi Monimetsä-hankkeessa sekä käy-

tännön toimijoiden täydennyskoulutukseen kuuluvassa MonimuotoisuushakkuuExperts-hankkeessa. Metsätiedon ja alustatalouden edistäminen jatkuu mm. palvelualustoja kehittämällä ja yhteentoimivuutta parantamalla.

Myös metsä- ja yksityisteihin sekä työvoiman saatavuuteen ja koulutukseen tulisi panostaa selkeästi entistä voimakkaammin. Jotta näissä teemoissa saavutetaan merkittävää edistymistä, tulee yhteistyötä hallinnonalojen välillä kehittää. MMM:n hallinnonalalla toteutettavat hankkeet tukevat osaltaan Liikenne- ja viestintäministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön vastuualueeseen kuuluvia kehittämiskokonaisuuksia. Läpileikkaavasti kaikessa toiminnassa pyritään viestinnän keinoin lisäämään tietoa ja ymmärrystä metsäalasta ja siten osaltaan lisäämään alan houkuttelevuutta tulevana opiskelu- tai työalana.

LIITTEET

LIITE 1.

Kansallinen metsästrategia 2025 – Tavoitteet

1. Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille

1.1 Metsäala kasvaa, alan yritykset uudistuvat sekä uusia ja kasvavia yrityksiä kehittyy

Tavoitteet:

- Poliittiset päätökset ja uusi lainsäädäntö parantavat metsäalan yritysten uudistumisen ja kasvun edellytyksiä.
- Jalostusarvo kasvaa ja resursseja hyödynnetään tehokkaasti.
- Kotimaisen puupohjaisen energian tuotanto lisääntyy.
- Metsiin perustuva monipuolinen palveluliiketoiminta sekä luonnontuoteala kasvavat.

1.2 Raaka-aineiden saatavuus mahdollistaa metsien käytön lisäämisen ja uudet investoinnit

Tavoitteet:

- Metsävarat ovat runsaat, terveet, hyväkasvuiset ja vastaavat biotalouden lisääntyviin tarpeisiin.
- Puu- ja metsäpalveluiden markkinat ovat tasapainoiset ja kilpailulliset.
- Kuljetus- ja tietoliikenneväylien palvelukyky, tehokkuus ja toimivuus paranevat.

1.3 EU:n ja kansainvälinen metsäpolitiikka edistävät metsien ja puun kestävää käyttöä, hyväksyttävyyttä ja kilpailukykyä

Tavoitteet:

- Kansainväliset sopimukset ja organisaatioiden työ edistävät ja tukevat metsien kestävää hoitoa ja käyttöä sekä biotaloutta.
- EU:n metsästrategia ja metsiin vaikuttavat aloitteet vahvistavat metsäalan yritystoimintaa sekä turvaavat metsien ja puun kestävän käytön edellytykset ja hyväksyttävyyden.
- EU:n ja kansainvälinen energia- ja ilmastopolitiikka heijastaa metsien, kestävän metsätalouden ja puupohjaisten tuotteiden todellisia ilmastohyötyjä ja puupolttoaineet lasketaan energian tuotannossa jatkossakin 0-päästöisiksi uusiutuviksi energianlähteiksi.
- Metsäalan kehitysyhteistyö tukee köyhyyden vähentämistä, metsien hyvää hallintoa ja hyötyjen oikeudenmukaista jakoa, ja muu kahdenvälinen metsäyhteistyö tukee kaupallista toimintaa ja investointeja sekä laajasti suomalaisen luonnonvaraosaamisen vientiä.

2 Metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat

2.1 Metsäalan osaaminen on monipuolista ja vastaa muuttuvia tarpeita

Tavoitteet:

- Julkisin varoin rahoitettava T&K-toiminta ja rakenteet tukevat erityisesti metsiin liittyvän biotalouden liiketoiminnan kehittämistä, tuotteiden ja palveluiden kaupallistamista, kokeiluhankkeita sekä markkinoiden ja muiden toimintaympäristön muutosten ennakkointia.
- Koulutuksen ja työelämän yhteistyö vahvistuu.
- Eri koulutusasteilta valmistuneiden määrä ja osaaminen vastaa metsäalan rekrytointitarvetta ja osaamisvaatimuksia.
- Metsäalan tutkimusstrategia ohjaa tutkimustoimintaa biotalouden tarpeiden mukaisesti.
- Henkilöstön osaaminen on ajanmukaista ja sen työhyvinvointi paranee.

2.2 Hallinto on joustava, vaikuttava ja asiakaslähtöinen

Tavoitteet:

- Hallinto, sen yhteistyö ja palvelut tukevat alan kilpailukykyä ja vastaavat asiakkaan tarpeisiin.
- Metsiin liittyvän tiedon ja tilastoinnin avoimuus, kattavuus ja ajantasaisuus tukevat niiden laajaa hyödyntämistä.
- Ympäristöhallinnon lupaprosessit ovat joustavia ja nopeita sekä tukevat investointihankkeiden toteutumista ja ylläpitävät korkean ympäristönsuojelun tasoa.

- Kaavoitusjärjestelmä tukee metsätalouden ja monipuolisen liiketoiminnan mahdollisuuksia.

3 Metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä sekä monipuolisessa käytössä

3.1 Metsätalous on aktiivista ja yritysmäistä

Tavoitteet:

- Aktiivinen ja yritysmäinen metsätalous lisääntyvät, tilakoko kasvaa ja metsänomistusrakenne tukee metsien aktiivista käyttöä.
- Metsätalouden kannustejärjestelmä on metsänomistajien kannalta vaikuttava ja aktivoiva.
- Metsänomistajien ansaintamahdollisuudet lisääntyvät ekosysteemipalveluita kaupallistamalla.

3.2 Metsäluonnon monimuotoisuus sekä ekologinen ja sosiaalinen kestävyys vahvistuvat

Tavoitteet:

- Metsäluonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pysähtyy vuoteen 2020 mennessä ja luonnon monimuotoisuudelle suotuisa tila on varmistettu vuoteen 2050 mennessä.
- Metsätalouden aiheuttamat vesistöhaitat on minimoitu käyttämällä parhaita käytettävissä olevia menetelmiä.
- Metsien monipuolistuva hoito ja käyttö tukee ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista.
- Metsien virkistyskäyttö ja terveysvaikutukset kasvavat ja metsät ovat kaikkien saavutettavissa.
- Metsien käytön ja metsäympäristön arvostus vahvistuu.

LIITE 2.

Esimerkkejä alueellisten metsäohjelmien priorisoiduista toimenpiteistä (Metsäkeskus)

Häme (Kanta-Häme ja Päijät-Häme)

Kehittyvä metsänomistus on 1.7.2017 alkanut ELY-rahoitteinen tiedonvälityshanke, jossa Kanta- ja Päijät-Hämeessä tarjotaan metsänomistajille spv-neuvontaa, yhteismetsätiedotusta sekä pilotoidaan yksityismailla metsänvuokrausta. Hanke on ollut Suomen metsäkeskuksen ja Mhy Päijät-Hämeen yhteistyöhanke. Metsänomistajia on osallistunut hankkeen tilaisuuksiin yhteensä yli 2 000. Hankkeen päätapahtuma oli 26.1.2019 Lahdessa järjestetyt Polvelta Toiselle -messut, joihin osallistui 610 kävijää. Hankkeen tavoitteena on aktivoida sukupolvenvaihdoksia metsätiloilla ja saada metsänomistusta siirrettyä entistä nuoremmille metsätalouden harjoittajille tiloja pirstomatta.

Sukumetsät seuraavalle – Pohjois-Karjalan metsät aktiivisiin käsiin (SUKSEE) -hanke

Hankkeen tavoitteita oli järjestää metsänomistajille spv-tiedotustilaisuuksia Pohjois-Karjalassa, vauhdittaa kuolinpesien purkamista, edistää metsien siirtymistä aktiivisille metsänomistajille, lisätä aktiivista ja yritysmäistä metsänomistusta, tehostaa metsälahjavähennyksellä tavoiteltavaa myönteistä kehitystä metsätilojen omistusrakenteelle, kertoa tuloverolain muutoksista sekä auttaa metsänomistajia löytämään spv-palveluntarjoajat Pohjois-Karjalassa. Hankkeen rahoittaja oli Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto. Suomen metsäkeskus toimii hankkeen hallinnoijana. Toteutusaika oli 1.6.2017–31.12.2018. Hanke tavoitti 27 tilaisuudessa noin 800 metsänomistajaa tai muuta aiheesta kiinnostunutta henkilöä.

Pirkanmaa: Pirkanmaan metsälogistiikka

Pirkanmaan metsälogistiikka -hankkeen päätavoite on Pirkanmaan maakunnan puun kaukokuljetusten ja -korjuun infrastruktuurin kehittäminen. Hankkeen tavoitteena on tehostaa metsäbiotalouden logistiikkaketjuja ja siten tukea vähähiilisyttä. Hanke käynnistyi joulukuussa 2017. Vuonna 2018 edettiin pitkälle maakuntaliiton ja sidosryhmien kanssa tehtävässä puutavaran puskuri- ja terminaalivarastointiin liittyvässä kehittämistyössä. Logistiikan sähköiset palvelut osiossa on kehitetty sähköinen yksityistierekisteri ja palveluhakemisto tienhoityrittäjistä, www.tienhoito.fi. Palvelu on yksityistietojen yhteinen kohtaamispaikka. Tieverkon hoito ja perusparannus osiossa on koulutettu kuntakohtaisissa yksityistieilloissa 957 kpl tiekuntien vastuuhenkilöitä mm. uuden yksityistielain keskeisiin kohtiin. Lisäksi on järjestetty Kemera-tiepäivä alan toimijoille. Tilaisuuksista kerätyn palautteen keskiarvo on 4,1 ja suositelluindeksi 60. Hanke osallistui myös yksityistiesiltojen kuntokartoitukseen, joka toteutettiin kesällä 2018. Siltojen kuntoluokat on nähtävissä www.tientoito.fi -sivustolla.

Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi: Puun tiet digiaikaan

Pohjois-Suomen metsäneuvostoilla on ollut yhteinen huoli alemman asteen tieverkosta ja siihen liittyen on saatu käynnistettyä hanketoimintaa, jossa osarahoittajina on laajasti myös alueen metsätoimijoita. Puun kuljetuksia haittaavien alemman tieverkon ongelmien ratkaisuun on Pohjois-Suomessa käynnistetty Puun tiet digiaikaan -hankkeet (Maaseuturahasto: Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu, EAKR: Lapissa). Hankkeiden tavoitteena on tehostaa ja sujuvoittaa puunkuljetuksia sekä muuta maaseudun liikennöintiä Pohjois-Suomen metsä- sekä yksityistellä. Digitalisoimalla tiestöä koskevaa aineistoa parannetaan tiedon saatavuutta ja sen hallintaa osana valtakunnallista kehitystyötä. Tietoa hyödyntämällä kehitetään toimintamalleja, joilla aktivoidaan tiekuntien teiden hallinnon järjestämiseen, tiestön aktiiviseen hoitoon ja parantamiseen. Yrityksiä ja muita palveluntarjoajia aktivoidaan tuottamaan ammattitaitoisia palveluja tiekunnille tuotettavan tiedon avulla.

Digitalisaatio tarjoaa mahdollisuuden hallita tiestöä koskevaa sijainti- ja ominaisuustietoa sekä tuottaa tietoon perustuvia palveluja tienkäyttäjille. Tietomäärä on suuri, mutta tehokkailla järjestelmillä ja tiedon tuottajien yhteistyöllä sen hallinta ja analysointi ovat mahdollista. Lisäksi tieto on mahdollista pitää aikaisempaa helpommin ajan tasalla sähköisen tietopäivityksen avulla. Hanke toteutetaan 1.8.2018–31.7.2020. <https://www.metsakeskus.fi/puun-tiet-digiaikaan> sekä <https://www.metsakeskus.fi/puun-tiet-digiaikaan-lapissa>.

Työvoimaa Kainuun metsiin – MetsäRekry

Kainuun alueellisen metsäohjelman tavoitteena on nostaa vuotuista puun käyttöä 4,8 milj. kuutiometriin 2016-2020 aikana eli lähes 50 % lisää aikaisempiin vuosiin verrattuna. Puun kysyntää tulee kasvattamaan käynnissä olevat biojalostamohankkeet Kainuussa ja muissa maakunnissa. Ensiharvennusten määrä tulee 2,5-kertaistaa ja taimikonhoidon määrät tuplata nykyisestäään. Tämä tulee olemaan suuri haaste kuljettaja- ja metsurityövoiman saatavuudelle. Kainuun Biotalous Osaamisen kehittäminen KBO-hankkeen selvityksen mukaan Kainuun metsätalouteen tarvitaan lähitulevaisuudessa 400 uutta työntekijää. Työvoiman ja työpaikkojen yhteen saattamiseksi tarvitaan tehokeinoja.

Hankkeen tavoitteina on edistää metsäalalle hakeutumista ja lisätä tietoa Kainuun metsäalan tarjoamista työmahdollisuuksista. Hanke lisää työllistymistä ja yrittäjyyttä sekä tukee työvoiman löytymistä Kainuussa toimivien metsäalan yritysten tarpeisiin. Tavoitteiden saavuttamiseksi hanke tekee metsätalouden mainityötä uusien työntekijöiden saamiseksi Kainuun metsäalalle. Hanke selvittää Kainuussa sijaitsevat metsätalouden työpaikat ja työntekijöiden koulutusedellytykset sekä potentiaaliset työntekijät ja tulevat yrittäjät. Hanke luo yhteyksiä työnantajiin ja työllistymistä edistäviin palveluntarjoajiin ja ohjaa heikossa työmarkkinatilanteessa olevia metsäalan työllistymispolulle. Hanke järjestää yrittäjiä ja uusien yritysten syntyä palvelevaa tiedonvälitystä ja ohjaa yrittäjyyttä tukeviin palveluihin. Hanke myös edistää ulkomaisen työvoiman hyödyntämistä. Hankkeen kohderyhminä ovat nuoret, työttömät, metsäalasta tai alan vaihdosta kiinnostuneet, muualla asuvat, paluumuuttajat, metsäalan toimijat ja välillisesti ulkomainen työvoima.

Uusimaa: Tehot irti Metsään.fi -palvelusta

Metsäkeskuksen eteläinen palvelualue kehitti ”Tehot irti Metsään.fi-palvelusta” -tapahtumaa. Tapahtumien tavoite on ollut vastata metsänomistajien kysymyksiin Metsään.fi-palvelusta ja palveluun sisältyvistä metsävaratiedoista. Voidaksemme paremmin vastata tähän kysymykseen syntyi idea ensimmäiseen Sähköiseen lauantaihin, joka järjestettiin Helsingissä 17.3.2018. Tapahtumaan osallistui noin 400 metsänomistajaa. Ensimmäinen Sähköinen lauantai merkitsi yhteistyötä uudenlaisen ajattelutavan pohjalta. Yhteisen tapahtuman malli perustui avoimuuteen ja tapaan jakaa kustannuksia järjestäjien välillä. Järjestäjinä olivat ne toimijat, joilla on palvelupiste pääkaupunkiseudulla. Metsänomistajien ja toimijoiden palaute päivästä oli hyvin myönteinen ja rohkaiseva. Keväälle 2019 on suunniteltu seuraavaa metsänomistajille suunnattua suurtapahtuman Helsingissä.

Pohjois-Savo: Pohjois-Savon metsät

Pohjois-Savossa toteutettiin Metsäkeskuksen, Maakuntaliiton ja MTK Metsälinjan kanssa yhteistyönä ”Pohjois-Savon metsät” -esitys. Esitys on tämän jälkeen jaettu laajasti eri toimijoille, sidosryhmille ja kansanedustajille vapaasti käyttöön. Esityksessä on esitelty pähkinänkuoressa Pohjois-Savon metsätaloutta ja sen alue-taloustalouksia. Esityksestä on myös englanninkielinen versio. Vastaanottajilta on tullut paljon myönteistä palautetta esityksestä ja he aikovat hyödyntää sitä eri tilaisuuksissa. Samalla saadaan metsien merkitystä laajemminkin yleisön tietoon.

Kaakkois-Suomi: Malti metsänhoidossa – valtti vesienhoidossa

Hankkeen tavoitteena on ollut tuoda nykyaikaiset vesiensuojelumenetelmät pysyvästi osaksi metsätaloustoimenpiteitä ja näin ehkäistä Kaakkois-Suomen lähes luonnontilaisten vesistöjen tilan heikkenemistä. Herkkien vesistöjen alueille on laadittu vesiensuojelun yleissuunnitelmia metsänomistajien ja muiden toimijoiden käyttöön. Metsänomistajille, ranta-asukkaille, osakaskunnille ja kyläyhdistyksille on jaettu tietoa vesiensuojelumenetelmistä, vesistöjen tilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi on järjestetty metsäalan toimijoille tiedotustilaisuuksia ja edistetty toimijoiden ja vesistöasiantuntijoiden vuorovaikutusta. Hankkeella on tuotettu myös toimijoille ja maanomistajille uusiksi työkaluiksi vesiensuojeluun liittyviä paikkatietoaineistoja mm. RUSLE, kosteusindeksi ja turvemaiden metsävaratiedot.

Hanketta toteuttaa Suomen metsäkeskuksen kaakkoinen palvelualue yhteistyössä Kymijoen vesi ja ympäristö ry:n ja Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kanssa.